

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

(Νόμος 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις», παρ. 5 άρθρου 3)

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΑΜΗΛΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Συνήγορος του Πολίτη: Καλλιόπη Σπανού

Η παρούσα ειδική έκθεση αποτελεί αντικείμενο συλλογικής εργασίας των ειδικών επιστημόνων της Αρχής, στο πλαίσιο χειρισμού αναφορών που υποβλήθηκαν από πολίτες.

Αθήνα

Δεκέμβριος 2012

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση απαντά σε ένα βασικό ερώτημα: τι μπορεί να κάνει η δημόσια διοίκηση για τον πολίτη στην παρούσα, εξαιρετικά δύσκολη, οικονομική συγκυρία, στην οποία κάθε αίτημα φαίνεται να προσκρούει σε δημοσιονομικό κόστος;

Ανατρέχοντας στις προτάσεις της Ανεξάρτητης Αρχής, που έχουν προκύψει από τη διερεύνηση ποικίλων αναφορών, συγκεντρώσαμε τις εισηγήσεις εκείνες για τροποποιήσεις στη νομοθεσία, στην οργάνωση ή ακόμη στην απλή πρακτική των υπηρεσιών, με τις οποίες είναι δυνατόν, χωρίς σημαντική ή και καθόλου δαπάνη, να απλοποιηθούν και να επιταχυνθούν διαδικασίες, να αυξηθεί η διαφάνεια στη διοικητική δράση και να υπάρξει αποτελεσματικότερη οργάνωση με τα ίδια μέσα και το υπάρχον δυναμικό.

Ο τελικός στόχος είναι από τη μια πλευρά να μειωθεί η γραφειοκρατία και να έχουν οι πολίτες ουσιαστική ανταπόκριση σε εύλογα αιτήματα, δικαιώματα και νόμιμες προσδοκίες. Από την άλλη πλευρά, η διοίκηση να μπορέσει, βελτιούμενη, να σταθεί δίπλα στους πολίτες, διατηρώντας την κοινωνική συνοχή και τη σχέση εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, θεσμός λειτουργικά ανεξάρτητος και εκ της αποστολής του σύμμαχος της δημόσιας διοίκησης στην προσπάθεια μεταρρύθμισης και αναβάθμισης των υπηρεσιών της, απευθύνει αυτό το σύνολο προτάσεων προς διάφορα Υπουργεία κατά λόγο αρμοδιότητας, ευελπιστώντας να συμβάλει στον κοινό στόχο, η διοίκηση για τους πολίτες να αποτελέσει παράγοντα υπέρβασης της κρίσης.

Η Συνήγορος του Πολίτη

Καλλιόπη Σπανού

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΑΜΗΛΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Νομοθετικές, οργανωτικές, λειτουργικές

1. Υπουργείο Εξωτερικών

- 1.1. Αναδιοργάνωση προξενικών αρχών βάσει του φόρτου εργασίας
- 1.2. Εκσυγχρονισμός επικοινωνίας των προξενικών αρχών με τις αρχές του εσωτερικού
- 1.3. Σαφής και νόμιμη αιτιολογία της απόρριψης θεώρησης εισόδου στη χώρα από τις προξενικές αρχές κατά την εξέταση αιτημάτων οικογενειακής συνένωσης

2. Υπουργείο Οικονομικών

- 2.1. Επανόρθωση εσφαλμένης βεβαίωσης φόρου από τη φορολογική αρχή
- 2.2. Εξομοίωση της «απόλειας» με την «κλοπή» ταμειακής μηχανής και ημερησίων δελτίων αναφοράς
- 2.3. Άρση φορολογικού απορρήτου σε περιπτώσεις αγωγών διατροφής
- 2.4. Ενημέρωση φορολογούμενων για εκκαθαριστικά σημειώματα και λοιπές βεβαιώσεις οφειλών
- 2.5. Ενημέρωση των φορολογούμενων αναφορικά με τις συνέπειες απόλειας της απόδειξης προμήθειας του ειδικού σήματος τελών κυκλοφορίας
- 2.6. Διόρθωση φραστικών διατυπώσεων που πλήττουν την ισότητα των φύλων στο έντυπο της φορολογικής δήλωσης
- 2.7. Πρόσβαση στα στοιχεία κοινής φορολογικής δήλωσης των συζύγων ανεξαρτήτως διάστασης
- 2.8. Θέσπιση αυτοτελούς φορολογικής υποχρέωσης των συζύγων και χωριστή εκκαθάριση του φόρου τους
- 2.9. Υπαγωγή κάθε συζύγου στη ΔΟΥ του τόπου διαμονής του και δυνατότητα επιλογής της ΔΟΥ για την υποβολή της από κοινού δήλωσης των συζύγων
- 2.10. Τυποποίηση απαντήσεων σε συχνές ερωτήσεις (Frequently Asked Questions) στην ιστοσελίδα του ΓΛΚ σχετικά με ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα
- 2.11. Επιτάχυνση της πρωτοκόλλησης των εισερχόμενων αιτήσεων στη Διεύθυνση Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ)

3. Υπουργείο Εσωτερικών

- 3.1. Βελτίωση της διαδικασίας βεβαίωσης οφειλών προερχόμενων από παραβάσεις διατάξεων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και ενημέρωσης των οφειλετών
- 3.2. Εκσυγχρονισμός θεσμικού πλαισίου για την επιβολή δημοτικών τελών, φόρων, εισφορών και δικαιωμάτων

- 3.3. Για την αποφυγή αυθαιρεσιών στις προσλήψεις ως προς την εντοπιότητα: α) Επανεξέταση του κριτηρίου της εντοπιότητας και της μόνιμης κατοικίας ως προς τις προσλήψεις. β) Όσο διατηρείται το κριτήριο αυτό, η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας σε Ευρωπαίους πολίτες να περιλαμβάνει την διαπίστωση τουλάχιστον διετούς παραμονή τους στα όρια του Δήμου, για την ισότιμη συμμετοχή τους σε προκηρύξεις του ΑΣΕΠ
- 3.4. Δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου μόνιμων κατοίκων
- 3.5. Ρύθμιση των όρων χορήγησης πιστοποιητικού εγγυτέρων συγγενών
- 3.6. Τροποποίηση ληξιαρχικών πράξεων και εγκύκλιες οδηγίες ως προς α) τη δήλωση γέννησης κι από τους δύο γονείς, β) τη σαφή διάκριση ονοματοδοσίας και βάπτισης, γ) τη θέσπιση χρονικού περιορισμού για τη δήλωση κυρίου ονόματος
- 3.7. Ελάφρυνση διοικητικής διαδικασίας σε προβλήματα δημοτολογίου
- 3.8. Δημοτολογική καταγραφή ελλήνων τσιγγάνων βάσει ειδικής απογραφής
- 3.9. ΟΤΑ- Λειτουργία Κοιμητηρίων: ενημέρωση προ εκταφής
- 3.10. Άρση της διακριτικής ευχέρειας ΟΤΑ για οριστική σφράγιση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος ώστε αυτή να επιβάλλεται μετά από ορισμένο αριθμό παραβάσεων

4. Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

- 4.1. Ενεργοποίηση ρυθμίσεων για ηλεκτρονική επικοινωνία πολιτών με δημόσιες υπηρεσίες
- 4.2. Επιτάχυνση εξέτασης αιτημάτων αποζημίωσης πολιτών από την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Εφαρμογής Νομοθεσίας του Υπουργείου
- 4.3. Απογραφή υπαλλήλων δικηγορικών συλλόγων

5. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

- 5.1. Διαγραφή οχημάτων λόγω κλοπής
- 5.2. Ανάκληση και διόρθωση στοιχείων του Συστήματος Ελέγχου Συμπεριφοράς Οδηγών, ύστερα από αθωωτικές δικαστικές αποφάσεις
- 5.3. Κωδικοποίηση της νομοθεσίας όσον αφορά τα τεχνικά επαγγέλματα
- 5.4. Πρόβλεψη απαλλαγής από εισφορές σε επαγγελματικό επιμελητήριο, στην περίπτωση που διαπιστώνεται εκ παραδρομής εγγραφή
- 5.5. Αιτιολόγηση απορριπτικών αποφάσεων ΕΟΜΜΕΧ επί προτάσεων επενδυτικών σχεδίων
- 5.6. Πρόβλεψη ελαχίστων επιτρεπομένων διαστάσεων στους χώρους εγκατάστασης πλυντηρίων – λιπαντηρίων και συνεργείων αυτοκινήτων

6. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού

- 6.1.Εισαγωγή στη δημόσια εκπαίδευση του θεσμού του σχολικού κανονισμού με τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων
- 6.2.Δυνατότητα διοικητικής επανεξέτασης του μέτρου της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος και εναλλακτικές μέθοδοι συμμόρφωσης των μαθητών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
- 6.3.Άρση της προϋπόθεσης των βεβαιώσεων της Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδας για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
- 6.4.Χορήγηση υποτροφιών ΙΚΥ και σε αλλοδαπούς φοιτητές που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις
- 6.5.Απλοποίηση διαδικασιών για την επαγγελματική αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών από το Συμβούλιο Αναγνώρισης Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΑΕΠ) (ΠΔ 38/2010)
- 6.6.Χορήγηση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κατόχους πτυχίου Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) και Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) της δευτεροβάθμιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ν. 3475/2006
- 6.7.Αδειοδότηση ναών χωρίς έλεγχο σκοπιμότητας
- 6.8.Ολοκλήρωση της έκδοσης όρων δόμησης σε ζώνες Β' προστασίας αρχαιολογικών χώρων
- 6.9.Αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε αρχαιολογικές και πολεοδομικές υπηρεσίες σε περιοχές ειδικών όρων δόμησης

7. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

- 7.1.Αποσαφήνιση της ισχύος διατάξεων περί επικινδύνων οικοδομών και παροχή οδηγιών για την ορθή και ενιαία εφαρμογή τους
- 7.2.Πρόβλεψη ιδιωτικών χώρων στάθμευσης για τις επιχειρήσεις ενοικίασης, πώλησης και επισκευής αυτοκινήτων, ώστε τα αυτοκίνητά τους να μη δεσμεύουν το οδόστρωμα
- 7.3.Βελτίωση της λειτουργίας του Κτηματολογίου με άμεση αντιμετώπιση των προδήλων σφαλμάτων και μετεξέλιξη των μεταβατικών κτηματολογικών γραφείων σε οριστικά κτηματολογικά γραφεία (Κτηματολόγιο ΑΕ, ΥΠΕΚΑ και συναρμοδιότητα με Υπουργείο Δικαιοσύνης)
- 7.4.Επιτάχυνση της κύρωσης δασικών χαρτών και διαρκής βελτίωση της διαδικασίας εξέτασης αντιρρήσεων ενώπιον των Επιτροπών Επίλυσης Δασικών Αμφισβητήσεων

8. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας

- 8.1.Βελτίωση της διαδικασίας υπαγωγής στα προγράμματα επιχορήγησης των νέων επαγγελματιών από τον ΟΑΕΔ
- 8.2.Βελτίωση της διαδικασίας απονομής παροχών ανεργίας, διοικητικός έλεγχος των σχετικών αποφάσεων και σύστημα ελέγχου της ανεργίας (ΟΑΕΔ)

- 8.3.Εναρμόνιση των χρόνων έναρξης χορήγησης της εξάμηνης άδειας και της ειδικής παροχής προστασίας της μητρότητας (ΟΑΕΔ)
- 8.4.Κατάργηση τρίμηνης προθεσμίας για την αίτηση συμπληρωματικής παροχής προστασίας μητρότητας (ΟΑΕΔ)
- 8.5.Νομοθετική αναμόρφωση και ενίσχυση της εφαρμογής του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων (Συναρμοδιότητα με το Υπουργείο Δικαιοσύνης)
- 8.6.Ρητή νομοθετική πρόβλεψη για την ασφαλιστική κάλυψη των ανηλίκων που βρίσκονται σε αναδοχή
- 8.7.Αποτελεσματικότερη συμμόρφωση του ΙΚΑ σε δικαστικές αποφάσεις επί καταγγελιών για μη ασφάλιση
- 8.8.Διασφάλιση του απορρήτου της καταγγελίας ασφαλισμένου στο ΙΚΑ για μη ασφάλιση, με ρύθμιση αντίστοιχη με τα ισχύοντα για καταγγελίες εργαζομένων στην Επιθεώρηση Εργασίας
- 8.9.Αναγνώριση αμφισβητούμενου χρόνου ασφάλισης, για εργασία που παρασχέθηκε σε φορείς του δημόσιου τομέα (ΙΚΑ)
- 8.10.Έγκαιροι επιτόπιοι έλεγχοι και έγκαιρη επιβολή των οφειλομένων εργοδοτικών εισφορών ασφάλισης στους εργοδότες που εισφοροδιαφεύγουν (ΙΚΑ)
- 8.11.Αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών και συμψηφισμός αυτών με υφιστάμενες παροχές (ΥΠΕργΚΑ – ΙΚΑ)
- 8.12.Ανάθεση στους Διευθυντές των Τοπικών Υποκαταστημάτων του ΙΚΑ να παρέχουν σε άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς τα ασφαλιστικά στοιχεία των αιτούντων επικουρική σύνταξη, σύμφωνα με τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης
- 8.13.Ανάγκη σαφούς, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων των Τοπικών Διοικητικών Επιτροπών του ΙΚΑ, που εξετάζουν σε δεύτερο βαθμό τα αιτήματα των ασφαλισμένων και συνταξιούχων του Ιδρύματος
- 8.14.Ανάγκη σαφούς, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων των Υγειονομικών Επιτροπών (ΟΚΑ)
- 8.15.Ανασύσταση φακέλου και χωρίς διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) όταν διαπιστώνεται απώλεια πρωτοτύπων δικαιολογητικών στον Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (ΟΠΑΔ)
- 8.16.Χορήγηση της δαπάνης για διενέργεια απλής μαστογραφίας σε ασφαλισμένες που προβαίνουν, με ίδιο κόστος, σε διενέργεια ψηφιακής (ΟΚΑ)
- 8.17.Εξυπηρέτηση του κοινού των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης σε συγκεκριμένες ημέρες και ώρες (ΟΚΑ)
- 8.18.Το δικαίωμα σε προηγούμενη ακρόαση, πριν την έκδοση δυσμενών διοικητικών πράξεων, ιδίως επί οικοδομοτεχνικών έργων (ΙΚΑ)

9. Υπουργείο Υγείας

- 9.1.Κατάρτιση πρωτοκόλλου διαδικασίας στο πλαίσιο διαγωνισμών προμηθειών του δημοσίου και τήρηση αυτού σε άμεσα προσβάσιμο δημόσιο αρχείο
- 9.2.Απάλειψη ορίου ηλικίας σε προκηρύξεις θέσεων ιατρών του κλάδου ΕΣΥ

- 9.3. Διαφάνεια και πρόβλεψη κριτηρίων για προσλήψεις ιατρών στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων καθώς και για τη διάθεσή τους σε Μονάδες του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΥΥγείας- ΚΕΕΛΠΝΟ)
- 9.4. Συνεργασία των συναρμόδιων φορέων προκειμένου να περιοριστούν τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία της ακούσιας νοσηλείας ψυχικά ασθενών
- 9.5. Πρόσβαση συγγενών στο ιατρικό αρχείο τεθνεώτος ασθενούς (ΥΥγείας - ΓΝΑ)
- 9.6. Προσθήκη στον ΚΙΔ ότι υπερισχύουν ειδικές διατάξεις ως προς την αποδοχή ιατρικών πιστοποιητικών κρατικών νοσοκομείων από τα ασφαλιστικά ταμεία
- 9.7. Έλεγχος νομιμότητας ως προς την τροποποίηση καταστατικού ιδρυμάτων εποπτευομένων από το Υπουργείο Υγείας

10. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- 10.1. Λειτουργία οικογενειακών δικαστηρίων
- 10.2. Τροποποίηση διατάξεων του Αστικού Κώδικα ως προς την διαδικασία αναγνώρισης τέκνου γεννημένου εκτός γάμου προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα αναγνώρισης στα ληξιαρχεία χωρίς συμβολαιογραφική πράξη (συναρμοδιότητα με το Υπουργείο Εσωτερικών)
- 10.3. Ειδική διαδικασία σε περιπτώσεις προσβολής της πατρότητας με τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
- 10.4. Αυτεπάγγελτη καταχώριση άρσης υποδικίας ή περιοριστικών μέτρων (συναρμοδιότητα με το ΥΔΤ)
- 10.5. Άρση απορρήτου πειθαρχικής διαδικασίας Δικηγορικών Συλλόγων για τον καταγγέλλοντα

11. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

- 11.1. Νομοθετική ρύθμιση για την εξυπηρέτηση πολιτών που αδυνατούν να προσέλθουν αυτοπροσώπως για υποβολή αίτησης και δικαιολογητικών για έκδοση δελτίου ταυτότητας (ΥΠΕΣ – ΕΛΑΣ)

12. Υφυπουργός στον Πρωθυπουργό: Γενική Γραμματεία Μέσων Ενημέρωσης- Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης κι Επικοινωνίας

- 12.1. Θέσπιση όρων για την πρόσβαση και χρήση των υπηρεσιών των internet-cafes από ανηλίκους, όπως έγκριση γονέων για ανηλίκους κάτω των 14 ετών, χρονοχρέωση και χρονικοί περιορισμοί, εκστρατεία ενημέρωσης- (συναρμοδιότητα με τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Παιδείας)
- 12.2. Κατάρτιση Κώδικα Δεοντολογίας Ψυχαγωγικών Εκπομπών (συναρμοδιότητα με ΕΣΡ)

1. Υπουργείο Εξωτερικών

1.1. Αναδιοργάνωση προξενικών αρχών βάσει του φόρτου εργασίας

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επισημάνει την ανάγκη ενίσχυσης των προξενείων που αντιμετωπίζουν μεγάλο φόρτο εργασίας με εξειδικευμένο προσωπικό (π.χ. στην έκδοση διαβατηρίων) ή με χρήση εποχικού προσωπικού (κατά τα διαστήματα αιχμής με βάση τον αναμενόμενο φόρτο εργασίας), προκειμένου να μην καταστρατηγούνται τα δικαιώματα των αιτούντων και να μην παραβιάζονται οι ισχύουσες προθεσμίες εξαιτίας της υπερβολικής καθυστέρησης εξέτασης των αιτημάτων. Το κριτήριο του φόρτου εργασίας είναι προφανώς πολύ περισσότερο χρήσιμο σε εποχές συνένωσης υπηρεσιών για λόγους εξοικονόμησης δαπανών.

Ο Συνήγορος συνεπώς **προτείνει** να υπάρξει αναδιοργάνωση των προξενικών αρχών, κυρίως αυτών που βρίσκονται σε μεγάλα αστικά κέντρα του εξωτερικού, όπου υπάρχει σημαντικός φόρτος εργασίας, είτε για έκδοση βίζας σε αλλοδαπούς (π.χ. Πακιστάν) είτε για έκδοση/ανανέωση διαβατηρίων, χορήγηση πιστοποιητικών στρατολογίας σε Έλληνες πολίτες του εξωτερικού (π.χ. Λονδίνο).

1.2. Εκσυγχρονισμός της επικοινωνίας των προξενικών αρχών με τις αρχές του εσωτερικού

Η λειτουργική αναδιοργάνωση των προξενικών αρχών θα πρέπει να περιλαμβάνει και την καλύτερη συνεργασία τους με τις αρχές του εσωτερικού. Για το σκοπό αυτό **προτείνεται** να εκσυγχρονιστεί η διαδικασία επικοινωνίας (π.χ. σήμερα δεν δικαιολογείται να απαιτεί χρονικό διάστημα 1-4 μηνών η αποστολή εγγράφων μέσω διπλωματικού φακέλου, για διασφάλιση της εγκυρότητας των απεσταλμένων πρωτότυπων ή επισήμων εγγράφων) και να εξαλειφθούν τα περιττά στάδια στη γραφειοκρατική διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων.

1.3. Σαφής και νόμιμη αιτιολογία της απόρριψης θεώρησης εισόδου στη χώρα από τις προξενικές αρχές κατά την εξέταση αιτημάτων οικογενειακής συνένωσης

Οι προξενικές αρχές, όπου απαιτείται εκ του νόμου, οφείλουν να αιτιολογούν σαφώς και πλήρως την απόφαση απόρριψης αιτήματος για χορήγηση θεώρησης εισόδου στη χώρα.

Γενικότερα, οι προξενικές αρχές, όσον αφορά την έκδοση θεώρησης εισόδου, πρέπει να περιορίζονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στην αρμοδιότητα που καθορίζεται εκ του νόμου (άρθρο 8 του Ν. 3386/2005), δηλαδή να διερευνούν εάν στη χώρα κατοικίας του αιτούντος υφίστανται συγκεκριμένοι λόγοι που δικαιολογούν την άρνηση χορήγησης βίζας για λόγους προστασίας της δημόσιας ασφάλειας και τάξης ή της δημόσιας υγείας.

Πάγια ωστόσο πρακτική κατά την εξέταση αιτημάτων χορήγησης εισόδου στην χώρα για το σκοπό της οικογενειακής επανένωσης αποτελεί η απόρριψη από προξενικές αρχές για λόγους-αποκλειστικά και μόνο- προηγούμενης παράνομης εισόδου ή παραμονής στη χώρα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την πιστή τήρηση του νόμου, δηλ. την αιτιολόγηση άρνησης θεώρησης εισόδου σε λόγους προστασίας της δημόσιας

ασφάλειας και τάξης ή της δημόσιας υγείας. Επίσης, σε περιπτώσεις που η οικογενειακή επανένωση αφορά παιδιά, οι προξενικές αρχές να προτάσσουν, όπως ορίζεται στην ισχύουσα νομοθεσία, «το συμφέρον το παιδιών».

2. Υπουργείο Οικονομικών

2.1. Επανόρθωση εσφαλμένης βεβαίωσης φόρου από τη φορολογική αρχή

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (άρθρο 99 ΚΔΦ), δεν είναι δυνατή η επανόρθωση από τη φορολογική αρχή μιας εσφαλμένης οριστικής βεβαίωσης φόρου, χωρίς δικαστική απόφαση.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση φορολογούμενου στον οποίο, λόγω συνωνυμίας με τον πραγματικό υπόχρεο, είχε καταλογιστεί εσφαλμένα από το 1991 φόρος κληρονομίας και εκτός από τη μη χορήγηση φορολογικής ενημερότητας ο πολίτης αντιμετώπιζε και αναγκαστική κατάσχεση ακινήτου του. Μολονότι αναγνώριζε ως εσφαλμένη τη βεβαίωση του χρέους, η ΔΟΥ ισχυριζόταν ότι ήταν αδύνατη η απαλλαγή του πολίτη και χρειάστηκε η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη για τη διαγραφή της εσφαλμένης οφειλής και την ανάκληση των αναγκαστικών μέτρων κατά του πολίτη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

Την τροποποίηση του άρθρου 99 του Κώδικα Διατάξεων Φορολογίας Κληρονομιών, Δωρεών, Γονικών Παροχών και Κερδών (Ν. 2961/2001), ώστε να καθίσταται δυνατή η επανόρθωση εσφαλμένης οριστικής βεβαίωσης φόρου από τη φορολογική αρχή χωρίς να χρειάζεται να προσφύγει ο φορολογούμενος στα αρμόδια Δικαστήρια. Το Υπουργείο ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι η Διεύθυνση Φορολογίας Κεφαλαίου πρόκειται να διερευνήσει την τροποποίηση του ως άνω άρθρου, ιδίως στις περιπτώσεις εκείνες όπου το λάθος βαρύνει την υπηρεσία.

2.2. Εξομοίωση της «απώλειας» με την «κλοπή» ταμειακής μηχανής και ημερησίων δελτίων αναφοράς

Με την πεποίθηση ότι σχεδόν πάντοτε η δήλωση κλοπής ταμειακής μηχανής και ημερησίων δελτίων αναφοράς αποβλέπει στην παραπλάνηση της φορολογικής αρχής για λόγους φοροδιαφυγής, οι ΔΟΥ, εξομοιώνουν την κλοπή με την απώλεια και εφαρμόζουν και στην περίπτωση της κλοπής τη διάταξη του άρθρου 5 του Ν.1809/1988 σύμφωνα με το οποίο «...[ο] χρήστης ή κάτοχος φορολογικής ταμειακής μηχανής ή συστήματος οφείλει να τηρεί και να διαφυλάσσει το βιβλιάριο συντήρησης...», σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 10 του ίδιου νόμου, που προβλέπει γενικώς την επιβολή ενός κατ' αντικειμενικό τρόπο προσδιοριζόμενου προστίμου σε όσους παραβιάζουν τις διατάξεις του. Ωστόσο, όταν ο φορολογούμενος υποστηρίζει ότι υπήρξε θύμα κλοπής, η Διοίκηση, πριν από την επιβολή προστίμου, θα όφειλε, συνεκτιμώντας τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, να εξετάζει κάθε φορά το κατά πόσο προκύπτει πλημμελής φύλαξη των βιβλίων ή της ταμειακής μηχανής, ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής των προηγούμενων διατάξεων. Εξάλλου, ούτε η γραμματική ερμηνεία των εφαρμοστέων διατάξεων θα επέτρεπε την εξομοίωση της «απώλειας» με την «κλοπή».

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

Τον κατά περίπτωση έλεγχο, πριν από την επιβολή προστίμου, της βασιμότητας των ισχυρισμών των φορολογουμένων περί κλοπής ταμειακής μηχανής και ημερησίων δελτίων αναφοράς, βάσει κάποιων γενικών κατευθυντήριων αρχών που μπορούν να υποδειχθούν στις ΔΟΥ.

2.3. Άρση φορολογικού απορρήτου σε περιπτώσεις αγωγών διατροφής

Είναι εύλογο να μην προβάλλεται το φορολογικό απόρρητο όταν εκκρεμεί αίτημα διατροφής, προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική άσκηση του σχετικού δικαιώματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει **προτείνει** ήδη από το 2007 την τροποποίηση του άρθρου 85 παρ. 5 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος για την άρση του φορολογικού απορρήτου ώστε, σε περίπτωση που έχει ασκηθεί αγωγή διατροφής, οι ΔΟΥ να χορηγούν, ύστερα από αίτηση του ενάγοντος που διαβιβάζεται μέσω του εισαγγελέα, βεβαίωση του φορολογητέου εισοδήματος του εναγομένου, αλλά και κάθε σχετική χρήσιμη πληροφορία.

2.4. Ενημέρωση φορολογούμενων για εκκαθαριστικά σημειώματα και λοιπές βεβαιώσεις οφειλών

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ήδη από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του, έχει ασχοληθεί με το ζήτημα της απώλειας ευεργετημάτων εμπρόθεσμης καταβολής ή/και της επιβάρυνσης πολιτών με προσαυξήσεις, λόγω μη έγκαιρης παραλαβής χρεωστικών εκκαθαριστικών φόρων και άλλων ειδοποιήσεων χρεών που αποστέλλονται μέσω των ΕΛΤΑ. Ενόψει της επικείμενης αναμόρφωσης των κατά τόπους ΔΟΥ σε κέντρα εξυπηρέτησης φορολογουμένων, ο Συνήγορος του Πολίτη, όπως έχει και στο παρελθόν **προτείνει**, επαναφέρει την πρόταση ενημέρωσης των πολιτών με διάφορους εναλλακτικούς τρόπους. Με σχετική δήλωση τους (π.χ. στην αρμόδια ΔΟΥ ή στα έντυπα της έναρξης εργασιών, της Δήλωσης Φόρου Εισοδήματος, Δήλωσης Φόρου Κληρονομίας κλπ) οι πολίτες να επιλέγουν να ενημερώνονται για τα εκκαθαριστικά σημειώματα, αλλά και τις υπόλοιπες βεβαιώσεις οφειλών προς το δημόσιο μεταξύ:

α) Ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

β) Γραπτού μηνύματος στο κινητό τηλέφωνό τους (SMS) (μέθοδος που έχει ήδη εφαρμοστεί σε αρκετές περιπτώσεις), ώστε να γνωρίζουν ότι έχει γίνει εκκαθάριση φόρου χρεωστική ή πιστωτική ή ότι έχει βεβαιωθεί οφειλή (π.χ. πρόστιμα πολεοδομικά, από τροχαία κ.α.).

γ) Συστημένη ταχυδρομική επιστολή με χρέωση του πολίτη.

δ) Απλή ταχυδρομική επιστολή.

Εξέλιξη: Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων έχει συμπεριλάβει νέα ηλεκτρονική εφαρμογή στο taxis.net. στην οποία, οι πολίτες μπορούν να αναζητούν τυχόν υπόλοιπα και ειδοποιήσεις οφειλών. Πρόκειται για πολύ θετικό βήμα ωστόσο η ενημέρωση εξαρτάται από την πρωτοβουλία του χρήστη και δεν μπορεί να υποκαταστήσει την υποχρέωση της υπηρεσίας να ειδοποιήσει εγκαίρως τον οφειλέτη για τη βεβαίωση οφειλής.

2.5 Ενημέρωση των φορολογούμενων αναφορικά με τις συνέπειες απώλειας της απόδειξης προμήθειας του ειδικού σήματος τελών κυκλοφορίας

Σύμφωνα με την καθιερωμένη πρακτική του Υπουργείου Οικονομικών στις ατομικές ειδοποιήσεις προς τους φορολογούμενους για την προμήθεια του ειδικού σήματος κυκλοφορίας, αναφέρεται η φράση «*κρατήστε την απόδειξη, μπορεί να σας χρειαστεί*».

Ο Συνήγορος του Πολίτη έγινε αποδέκτης πλήθους αναφορών, στις οποίες οι πολίτες διαμαρτυρήθηκαν για τη βεβαίωση τελών κυκλοφορίας παρελθόντων ετών (της τελευταίας δεκαετίας), που δεν είχαν εξοφληθεί ή δεν εμφανίζονταν ως εξοφλημένα. Στο πλαίσιο αυτό, παρατήρησε την υπέρμετρη καθυστέρηση της διοίκησης να καλέσει τους φορολογούμενους να αποδείξουν την καταβολή των αναλογούντων τελών κυκλοφορίας, το έλλειμμα ενημέρωσης ως προς την υποχρέωση των πολιτών για την προμήθεια του σήματος ακόμη κι αν το όχημα έχει εγκαταλειφθεί και δεν κυκλοφορεί διότι ειδιάλλως πρέπει να προβούν στη διαδικασία ακινησίας/διαγραφής αυτού αλλά και την παράλειψη σαφούς ειδοποίησης για την υποχρέωση της διατήρησης των αποδείξεων καταβολής των τελών. Ειδικότερα, η Αρχή επισήμανε ότι η παραπάνω μνεία «*διατήρησης της απόδειξης*» στην ειδοποίηση του Υπουργείου Οικονομικών προς τους πολίτες σχετικά με την υποχρέωση προμήθειας του σήματος, δεν αποτελεί σαφή και συγκεκριμένη ειδοποίηση, για την υποχρέωση της διατήρησης των αποδείξεων καταβολής των τελών κυκλοφορίας για ορισμένο χρονικό διάστημα αλλά ούτε τους προϋποθέτει για το προβλεπόμενο πρόστιμο σε περίπτωση μη διατήρησης των αποδείξεων, που αναλογεί στο ύψος των τελών και διπλασιάζει την αρχική υποχρέωση.

Εξέλιξη: η Διεύθυνση Τελών και Ειδικών Φορολογιών του Υπουργείου Οικονομικών ανέφερε το 2010 ότι η υπόδειξη του ΣτΠ για την παροχή σαφών και συγκεκριμένων οδηγιών της διοίκησης προς τους πολίτες να διατηρούν τις αποδείξεις πληρωμής των τελών κυκλοφορίας, θα υλοποιηθεί με την παροχή των σχετικών οδηγιών που θα ακολουθήσουν για την προμήθεια του ειδικού σήματος τελών κυκλοφορίας έτους 2011, δέσμευση η οποία, ωστόσο, δεν υλοποιήθηκε. Πρόσφατα ωστόσο ανακοινώθηκε η αντικατάσταση του σήματος τελών κυκλοφορίας με σύστημα ηλεκτρονικής πιστοποίησης πληρωμής, το οποίο αναμένεται να λάβει υπόψη τις δυσλειτουργίες του παρελθόντος.

2.6. Διόρθωση φραστικών διατυπώσεων που πλήττουν την ισότητα των φύλων στο έντυπο της φορολογικής δήλωσης

Για λόγους πρακτικούς κυρίως, ο φορολογικός νομοθέτης έχει επιλέξει να συνδέσει τις φορολογικές υποχρεώσεις των συζύγων με το να επιβάλλει την κοινή δήλωση των εισοδημάτων τους (άρ. 5 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος). Ο τρόπος όμως που αυτό αποτυπώνεται στο έντυπο της φορολογικής δήλωσης προσβάλλει την αξιοπρέπεια εκατομμυρίων φορολογούμενων γυναικών, που συνεισφέρουν ισότιμα και δυναμικά στα δημόσια έσοδα. Στο έντυπο της φορολογικής δήλωσης τα στοιχεία των έγγαμων φορολογούμενων συλλέγονται κάτω από τις στήλες: Ο ΥΠΟΧΡΕΟΣ και Η ΣΥΖΥΓΟΣ. Ως ελάχιστο βήμα προς την κατεύθυνση της άρσης της αντισυνταγματικής αυτής διάκρισης, **προτείνεται:**

Στην ηλεκτρονική φόρμα καταχώρησης των φορολογικών στοιχείων ο πολίτης να μπορεί από την αρχή να επιλέγει τη φόρμα για τους έγγαμους φορολογούμενους, όπου θα υπάρχουν οι υποκατηγορίες Ο ΣΥΖΥΓΟΣ και Η ΣΥΖΥΓΟΣ. Στην έντυπη δήλωση

οι δύο στήλες θα μπορούσαν να τιτλοφορούνται Ο ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ ή Ο ΣΥΖΥΓΟΣ και Η ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗ ή Η ΣΥΖΥΓΟΣ.

Το παράδειγμα του εντύπου της φορολογικής δήλωσης είναι ενδεικτικό, διότι η φορολογική νομοθεσία βρίθει παρόμοιων διατυπώσεων που συνιστούν έμμεσες ή άμεσες διακρίσεις και κατάλοιπα του προ του 1983 οικογενειακού δικαίου.

2.7. Πρόσβαση στα στοιχεία κοινής φορολογικής δήλωσης των συζύγων ανεξαρτήτως διάστασης

Το άρ. 61 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, ορίζει ότι «Για τους έγγαμους ...υπόχρεος σε επίδοση δήλωσης είναι ο σύζυγος και για τα εισοδήματα της συζύγου του». Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ο πατέρας είναι ο υπεύθυνος να υποβάλει φορολογική δήλωση και για τα ανήλικα τέκνα, εκτός εάν δεν έχει τη γονική μέριμνα. Οι διατάξεις αυτές κινούνται στο πνεύμα του άρ. 1387 του παλαιού ΑΚ, που ίσχυσε μέχρι το 1983 και κατά το οποίο «ο ανήρ είναι η κεφαλή της οικογενείας και αποφασίζει περί παντός ό,τι αφορά τον συζυγικόν βίον...». Για ευνόητους λόγους η διάταξη του άρ. 61 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος έχει κατακριθεί από το Συνήγορο του Πολίτη. Παρόλα αυτά διατηρείται σε ισχύ και προσφέρει νομικά επιχειρήματα για μία σειρά από πράξεις κακοδιοίκησης που έχουν με τη σειρά τους επισημανθεί από την Αρχή.

Βασική συνέπεια της ρύθμισης αυτής είναι ότι η σύζυγος αντιμετωπίζεται ως τρίτο πρόσωπο σε σχέση με την φορολογική υποχρέωση της οικογένειας. Μετά από έντονες παρεμβάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, το φορολογικό απόρρητο δεν προτάσσεται πλέον έναντι των συζύγων- γυναικών φορολογούμενων. Εντούτοις, το Υπουργείο Οικονομικών συνεχίζει να εμμένει στην άποψη ότι είναι νόμιμη η απαίτηση των οικονομικών υπηρεσιών να αποδεικνύεται από την αιτούσα σύζυγο ότι αυτή δεν τελεί σε διάσταση με το σύζυγό της, προκειμένου να λάβει αντίγραφα των κοινών φορολογικών εγγράφων. Ο Συνήγορος του Πολίτη **εμμένει στην πρόταση:**

Να χορηγούνται στη σύζυγο φορολογούμενη αντίγραφα των κοινών με το σύζυγό της φορολογικών δηλώσεων, ακόμα και όταν κατά το χρόνο που τα ζητά, βρίσκεται σε διάσταση.

2.8. Θέσπιση αυτοτελούς φορολογικής υποχρέωσης των συζύγων και χωριστή εκκαθάριση του φόρου τους

Με το άρ. 16 παρ. 8 του Ν. 3842/2010, αντικαθίσταται η παρ. 4 του άρ. 74 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, έτσι ώστε για τους έγγαμους φορολογούμενους οι οφειλές που αναλογούν στα εισοδήματά τους, βεβαιώνονται χωριστά και η ευθύνη καταβολής βαρύνει κάθε σύζυγο χωριστά. Καταργήθηκε δηλαδή η προηγούμενη διάταξη, κατά την οποία οι οφειλές αυτές βεβαιώνονταν στο όνομα του συζύγου. Η νέα ρύθμιση αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση που έχει επισημάνει ο Συνήγορος του Πολίτη, επιλύει όμως μόνο κατά το ήμισυ το πρόβλημα. Όταν προκύψει επιστροφή φόρου, αυτή γίνεται στο όνομα του συζύγου ακόμα κι εάν αυτή αφορά και τα εισοδήματα της συζύγου ή και αποκλειστικά αυτά. Στο πλαίσιο αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει:**

Να καταργηθεί το άρ. 61 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και να υπαχθούν όλοι οι έγγαμοι φορολογούμενοι στη γενική υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης, σύμφωνα με το νόμο (οι σύζυγοι να υποβάλουν κοινή φορολογική δήλωση, εφόσον αυτή είναι η επιλογή του νομοθέτη). Η κοινή δήλωση να υπογράφεται και από τους δύο φορολογούμενους, η εκκαθάριση να γίνεται

χωριστά και αυτό να είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση. Κατά συνέπεια, η επιστροφή του φόρου θα γίνεται επίσης χωριστά για κάθε σύζυγο και στο όνομά του.

2.9. Υπαγωγή κάθε συζύγου στη ΔΟΥ του τόπου διαμονής του και δυνατότητα επιλογής της ΔΟΥ για την υποβολή της από κοινού δήλωσης των συζύγων

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 1033470/650/A0012/17 εγκύκλιο, η κατοικία του φορολογούμενου είναι θέμα πραγματικό, για το οποίο αποφαινεται ο Προϊστάμενος της ΔΟΥ με βάση τα δεδομένα που έχει στη διάθεσή του. Εξ αιτίας όμως των παραπάνω ρυθμίσεων, δηλαδή της υποχρέωσης υποβολής κοινής φορολογικής δήλωσης και της αναγνώρισης του συζύγου ως μόνου υπόχρεου υποβολής της δήλωσης της οικογένειας, θεωρείται δεδομένο από τις οικονομικές υπηρεσίες ότι η κατοικία των συζύγων είναι κοινή και μάλιστα είναι πάντα αυτή του συζύγου. Η πρακτική αυτή των οικονομικών υπηρεσιών δεν βασίζεται σε διάταξη νόμου, αφού με το άρ. 2 του Ν. 1329/1983 καταργήθηκε η διάταξη του άρ. 55 ΑΚ, το οποίο όριζε ότι η κατοικία της συζύγου είναι αυτή του συζύγου της. Επίσης, και αυτό είναι το σημαντικότερο, δεν αντιστοιχεί στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές ανάγκες και στην σύγχρονη μορφή της οικογένειας.

Η 'υπαγωγή' της συζύγου στην ΔΟΥ του συζύγου έχει σημαντικές νομικές συνέπειες, εφόσον συνιστά διάκριση ως προς το φύλο και αντίκειται στο ελληνικό Σύνταγμα και σε μία σειρά από διεθνείς συμβάσεις. Επιπλέον όμως έχει και πρακτικές συνέπειες, σε περιπτώσεις όπου ο σύζυγος είναι κάτοικος αλλοδαπής και η σύζυγος κατοικεί στην Ελλάδα. Στην υπόθεση που απασχόλησε το Συνήγορο, παρά το ότι η φορολογούμενη σύζυγος είχε σαφώς το κέντρο των βιοτικών της δραστηριοτήτων στη χώρα μας (εργασία, παιδιά που πήγαιναν σχολείο κλπ), θεωρούνταν κάτοικος εξωτερικού και φορολογούνταν ανάλογα. Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

Ο κάθε σύζυγος να υπάγεται στη ΔΟΥ του τόπου όπου έχει εγκαταστήσει το κέντρο των βιοτικών του σχέσεων. Εφόσον αυτές είναι διαφορετικές, οι σύζυγοι θα επιλέγουν από κοινού τη ΔΟΥ, όπου θα υποβάλλεται η κοινή δήλωσή τους. Εάν ο σύζυγος είναι κάτοικος εξωτερικού και η σύζυγος της ημεδαπής, μπορεί, για λόγους συστηματικούς, ως αρμόδια για την υποβολή της φορολογικής τους δήλωσης να ορίζεται η ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού, η σύζυγος όμως που κατοικεί στην Ελλάδα να φορολογείται ως κάτοικος ημεδαπής.

2.10. Τυποποίηση απαντήσεων σε συχνές ερωτήσεις (Frequently Asked Questions) στην ιστοσελίδα του ΓΛΚ σχετικά με ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα

Με αφορμή ικανό αριθμό αναφορών ασφαλισμένων του Δημοσίου, που διαμαρτύρονται για τη μεγάλη καθυστέρηση στην ικανοποίηση αιτημάτων παροχής πληροφοριών για τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ), ο Συνήγορος του Πολίτη διενέργησε επαναλαμβανόμενες αυτοψίες και διαπίστωσε ότι μετά την παρατηρούμενη αύξηση των αιτήσεων για συνταξιοδότηση, που έλαβε χώρα το 2010 και συνεχίζεται το 2011 και μετά την ταυτόχρονη μείωση του προσωπικού της Γενικής Διεύθυνσης Μισθών και Συντάξεων, ο ρυθμός διεκπεραίωσης των αιτημάτων πληροφόρησης μειώθηκε σε σχέση με το ρυθμό διεκπεραίωσης των αιτημάτων συνταξιοδότησης, παρά τις υπέρμετρες προσπάθειες του υπάρχοντος προσωπικού να ανταποκριθεί στον αυξημένο όγκο των κατατεθειμένων αιτήσεων.

Ωστόσο με την πολυπλοκότητα της ασφαλιστικής νομοθεσίας και τις συχνές τροποποιήσεις της (βλέπε πρόσφατο Ν. 3865/2010), ο πολίτης αδυνατεί να παρακολουθήσει τις μεταβολές, αλλά και να ερμηνεύσει ο ίδιος σωστά την παρεχόμενη πληροφόρηση, με αποτέλεσμα να διακινδυνεύει την απώλεια των ασφαλιστικών δικαιωμάτων του, εάν δεν ενημερωθεί και δεν καθοδηγηθεί σωστά από τον ασφαλιστικό του οργανισμό (π.χ. ασφαλισμένος που έχει ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, λόγω πλάνης, δεν αποχωρεί από την υπηρεσία του, ενώ, αντιθέτως, άλλος ασφαλισμένος θεωρώντας ότι έχει ήδη συμπληρώσει τον προβλεπόμενο ασφαλιστικό χρόνο παραιτείται από την υπηρεσία χωρίς, όμως, τελικά να έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα).

Ο Συνήγορος **προτείνει** στη Διοίκηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους να εξετασθεί η δυνατότητα α) να συγκεντρωθούν τα υφιστάμενα, αλλά και τα μελλοντικά, αιτήματα συμβουλών και πληροφόρησης των ασφαλισμένων, β) να ομαδοποιηθούν σε κατηγορίες και να απαντηθούν με κριτήριο τη συχνότητα εμφάνισης και την ενδεχόμενη μεταβολή ή δυσκολία κατανόησης και ερμηνείας συγκεκριμένων συνταξιοδοτικών διατάξεων γ) να αναρτηθούν στην ήδη υφιστάμενη ιστοσελίδα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και να απαντηθούν, κατά το πρότυπο της βέλτιστης πρακτικής, που ακολουθούν άλλοι οργανισμοί (Frequently Asked Questions).

2.11. Επιτάχυνση της πρωτοκόλλησης των εισερχόμενων αιτήσεων στη Διεύθυνση Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ)

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δεχτεί μεγάλο αριθμό αναφορών δημοσίων υπαλλήλων, που διαμαρτύρονται για την καθυστέρηση στην πρωτοκόλληση των εισερχόμενων αιτήσεων στη Διεύθυνση Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ) και τη συνακόλουθη μεγάλη καθυστέρηση στην απόλαυση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων τους.

Μια ουσιαστική επιτάχυνση της διαδικασίας πρωτοκόλλησης και εξέτασης των αιτήσεων απαιτεί ριζικό ανασχεδιασμό της υφιστάμενης διαδικασίας συνταξιοδότησης των κρατικών λειτουργών. Ο Συνήγορος **προτείνει** να εξεταστεί η δυνατότητα προετοιμασίας των αιτήσεων συνταξιοδότησης από την υπηρεσία, όπου υπηρετεί ο κρατικός λειτουργός, πριν την αποχώρησή του. Και τούτο, επειδή η διοίκηση του Οργανισμού, στον οποίο υπηρετεί, έχει ήδη στην κατοχή της τον υπηρεσιακό φάκελο με όλα τα αναγκαία ασφαλιστικά δεδομένα του εργαζόμενου και σε αυτήν υποχρεωτικά υποβάλλεται η αίτηση κανονισμού σύνταξης. Εν συνεχεία η εν λόγω αίτηση θα αποστέλλεται στην αρμόδια Διεύθυνση Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η οποία θα προβαίνει σε έλεγχο της πράξης που έχει ήδη προετοιμασθεί από την υπηρεσία του υπηρετούντος υπαλλήλου, κρίνοντας και την τελική καταβολή της σύνταξης. Με αυτόν τον τρόπο θα δοθεί η δυνατότητα στη Διεύθυνση Συντάξεων του ΓΛΚ να εστιάσει στο ουσιαστικό στάδιο του ελέγχου των αιτήσεων και θα βελτιωθεί η σημερινή κατάσταση υπερφόρτωσης.

Ως προς τις αιτήσεις συνταξιοδότησης που κρίνονται με βάση τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να γίνεται εντοπισμός και χαρακτηρισμός των αιτήσεων αυτών κατά την πρωτοκόλληση από το αρμόδιο Τμήμα Αρχείου - Πρωτοκόλλησης, έτσι ώστε να προωθούνται αμέσως προς διεκπεραίωση. Εναλλακτικά, ο ανωτέρω χαρακτηρισμός θα μπορούσε να γίνεται από τους αρμόδιους εκκαθαριστές των δημοσίων υπηρεσιών και οργανισμών, στους οποίους οι υπηρετούντες δημόσιοι υπάλληλοι υποβάλλουν τα αιτήματα συνταξιοδότησεων. Έτσι οι φάκελοι με τα ασφαλιστικά στοιχεία των παραιτηθέντων δημοσίων υπαλλήλων

που θα εισέρχονται στην Διεύθυνση Συντάξεων του ΓΛΚ θα είναι ήδη χαρακτηρισμένοι. Ο διαχωρισμός των αιτήσεων διαδοχικής ασφάλισης προς χωριστή εξέταση κι επεξεργασία, δικαιολογείται από το γεγονός ότι ειδικά στις περιπτώσεις αυτές το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την τελική απονομή της σύνταξης είναι τουλάχιστον διπλάσιο από εκείνο που απαιτείται σε περίπτωση που δεν συντρέχει η εφαρμογή των διατάξεων της διαδοχικής ασφάλισης.

3. Υπουργείο Εσωτερικών

3.1. Βελτίωση της διαδικασίας βεβαίωσης οφειλών προερχόμενων από παραβάσεις διατάξεων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και ενημέρωση των οφειλετών

Μεγάλος αριθμός πολιτών ανέφεραν ότι δεν είχαν λάβει το προοριζόμενο για τον παραβάτη αντίγραφο της βεβαίωσης παραβάσεως οχήματος (κλήση), που τοποθετείται από το αστυνομικό όργανο στον ανεμοθώρακα (παρμπρίζ) του οχήματος. Το μεγάλο χρονικό περιθώριο που διαθέτουν οι ΟΤΑ, προκειμένου να αναζητήσουν καταρχάς τους οφειλότες των ποσών των προστίμων και στη συνέχεια να ολοκληρώσουν τα επόμενα στάδια της διαδικασίας βεβαίωσης και είσπραξης τους, είναι ο βασικός λόγος δημιουργίας των προβλημάτων στις αναφορές των πολιτών. Οι ενδιαφερόμενοι καταλήγουν να λάβουν γνώση για πρώτη φορά μιας παράβασης που φέρονται να είχαν διαπράξει, πολλά έτη μετά από τον χρόνο πραγματοποίησής της (πέντε, έξι ακόμη και μετά από δέκα έτη). Κατά συνέπεια δημιουργούνται εύλογες αμφιβολίες στους πολίτες τόσο για την τέλεση της ίδιας της παράβασης, όσο και για το ενδεχόμενο να έχει ήδη εξοφληθεί το χρέος.

Με τον νέο ΚΟΚ, από 23-2-2007 και εξής εισήχθησαν ρητές προθεσμίες βεβαίωσης και είσπραξης των διοικητικών προστίμων από τους ΟΤΑ Α΄ βαθμού, τόσο στις περιπτώσεις εκείνες που οι παραβάτες καταλαμβάνονται επ' αυτοφώρω, όσο και στις περιπτώσεις που οι παραβάτες είναι απόντες κατά την επίδοση της πράξης βεβαίωσης της παράβασης από το αστυνομικό όργανο. Ωστόσο, το θεσμικό πλαίσιο βεβαίωσης και είσπραξης των διοικητικών προστίμων του ΚΟΚ, από παραβάσεις διατάξεων για στάση και στάθμευση που είχαν επιβληθεί έως και την 23η-2-2007 εξακολουθεί να απασχολεί έντονα τον Συνήγορο του Πολίτη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

1. Τη χρήση της βάσης δεδομένων του Υπουργείου Μεταφορών κατά το πρώτο στάδιο της διαδικασίας για την είσπραξη του ποσού του προστίμου, το οποίο είναι η σύνταξη και η αποστολή από τον ΟΤΑ της πρώτης ατομικής ειδοποίησης στον παραβάτη, προκειμένου να εξασφαλισθεί η άμεση, σε σχέση με την ημερομηνία της παράβασης, αποστολή της πρώτης ατομικής ειδοποίησης. Παράλληλα, σε συνεργασία με το ΚΕΠΥΟ, θα ήταν δυνατή η αναζήτηση του ΑΦΜ του παραβάτη, προκειμένου να προχωρήσει η υπηρεσία στην πλήρη σύνταξη του χρηματικού καταλόγου και στην ταμειακή βεβαίωση της οφειλής.

2. Επιπλέον, ενόψει της έκδοσης της κοινής υπουργικής απόφασης κατ' εξουσιοδότηση του ΚΟΚ πρέπει να ρυθμιστούν τα εξής θέματα:

α. Η αποστολή από τους ΟΤΑ της πρώτης ατομικής ειδοποίησης, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία που θα περιέλθει στον ΟΤΑ η πράξη βεβαίωσης της παράβασης, (της ίδιας που ορίζεται στην παρ. 5 του άρθρου 104 του νέου ΚΟΚ).

β. Η σύντμηση σε εύλογο χρονικό διάστημα (π.χ. τριετία) του εικοσαετούς χρόνου παραγραφής από την ταμειακή βεβαίωση της οφειλής, για την απαίτηση από τον Δήμο ή την Κοινότητα της οφειλής από πρόστιμο λόγω παρανόμου σταθμεύσεως.

3. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ένα εξίσου σημαντικό με τα ανωτέρω ζήτημα, αυτό της αδυναμίας των πολιτών να αποδείξουν το βάσιμο των ισχυρισμών τους περί της μη τελέσεως αυτής καθ' εαυτήν της παράβασης και εμμένει στην **πρόταση** που είχε υποβάλει παλαιότερα στη διοίκηση και συγκεκριμένα την απεικόνιση της παράβασης με χρήση νέων τεχνολογιών (στο πλαίσιο των υφιστάμενων αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα). Η εκτύπωση των φωτογραφιών σκόπιμο θα ήταν να γίνεται μόνο σε εκείνες τις περιπτώσεις που ο παραβάτης, έχοντας γνώση ότι η υπηρεσία διαθέτει φωτογραφικό υλικό, προβαίνει στην υποβολή μιας βάσιμης ένστασης.

3.2. Εκσυγχρονισμός θεσμικού πλαισίου για την επιβολή δημοτικών τελών, φόρων, εισφορών και δικαιωμάτων

Ο Συνήγορος του Πολίτη στη διάρκεια της λειτουργίας του έχει δεχθεί πλήθος αναφορών, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την επιβολή οικονομικών επιβαρύνσεων εκ μέρους των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, που οι δημότες καλούνται να καταβάλουν υπό μορφή ανταποδοτικών τελών (ύδρευσης, καθαριότητας και φωτισμού, ποικίλων δυνητικών ανταποδοτικών τελών, τελών κοινοχρήστων χώρων, εισφορών για κατασκευή αποχετευτικών αγωγών κ.ά.).

Όπως επισημαίνεται στις Ετήσιες Εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, η κανονιστική δράση των ΟΤΑ, στο πεδίο επιβολής και είσπραξης εσόδων, συχνά παρουσιάζει σφάλματα που θα οδηγούσαν στην ακύρωση των σχετικών αποφάσεων, εάν αυτές κρίνονταν κατ' ουσίαν από τα δικαστήρια.

Το αποτέλεσμα αυτής της δράσης τους είναι αναμφίβολα η προσβολή των οικονομικών συμφερόντων των δημοτών και η περαιτέρω όξυνση των τοπικών προβλημάτων ενόψει και της ήδη επελθούσας γενικότερης οικονομικής κρίσης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη σταθερά επισημαίνει στους ΟΤΑ την υποχρέωση και ανάγκη για ενιαία εφαρμογή της νομοθεσίας και νομολογίας. **Προτείνεται:**

Η δημιουργία Κώδικα Δημοτικής Φορολογίας, ώστε να εκσυγχρονιστεί το θεσμικό πλαίσιο και να υπάρξει σύννομη επιβολή εισφορών, τελών και δικαιωμάτων, με όρους διαφάνειας και χρηστής οικονομικής διαχείρισης.

3.3. Για την αποφυγή αυθαιρεσιών στις προσλήψεις ως προς την εντοπιότητα: α) Επανεξέταση του κριτηρίου της εντοπιότητας και της μόνιμης κατοικίας ως προς τις προσλήψεις. β) Όσο διατηρείται το κριτήριο αυτό, η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας σε Ευρωπαίους πολίτες να περιλαμβάνει την διαπίστωση τουλάχιστον διετούς παραμονή τους στα όρια του Δήμου, για την ισότιμη συμμετοχή τους σε προκηρύξεις του ΑΣΕΠ)

Ο Συνήγορος του Πολίτη εκπόνησε Ειδική Έκθεση (Ιούλιος 2009) με θέμα *Το κριτήριο της εντοπιότητας και η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας*. Το κριτήριο της «εντοπιότητας» έχει αποτελέσει, κυρίως τα τελευταία χρόνια, κριτήριο για την απόλαυση ορισμένων δικαιωμάτων και προϋπόθεση για την ικανοποίηση αιτημάτων αστικής κατάστασης και τη διεκδίκηση διαφόρων παροχών (προσλήψεις, μεταδημοτεύσεις, ενίσχυση πυροπαθών, άδεια εκμετάλλευσης περιπτέρου κλπ.).

Η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας, σε συνδυασμό με τη βεβαίωση εγγραφής στα δημοτολόγια, πιστοποιεί την εκπλήρωση του κριτηρίου εντοπιότητας. Από τη μελέτη

του σχετικού νομοθετικού πλαισίου και του τρόπου εφαρμογής του, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι η διαδικασία για τη χορήγηση της βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας πάσχει λόγω της διάστασης μεταξύ πραγματικής και προκύπτουσας από τα αποδεικτικά στοιχεία κατοικίας. Ελλείπει υποχρέωσης δήλωσης της μόνιμης κατοικίας, δεν υπάρχει ασφαλής τρόπος πιστοποίησης της μόνιμης κατοικίας των διαμενόντων στην Ελλάδα, ούτε συγκεκριμένος αριθμός ή/και είδος δικαιολογητικών από τα οποία να προκύπτει με ασφάλεια ο τόπος μόνιμης κατοικίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έκδοση βεβαιώσεων αμφίβολης ακρίβειας και τις διαρκείς αμφισβητήσεις είτε από ενδιαφερόμενους είτε από δημόσιες υπηρεσίες για ευνοιοκρατικές ή αυθαίρετες διαδικασίες.

Ειδικότερο πρόβλημα αποτελεί η μη χορήγηση από τους Δήμους βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας με αναγραφή χρονικού διαστήματος τουλάχιστον διετίας, στις περιπτώσεις που ευρωπαίοι πολίτες συμμετέχουν σε διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού στις οποίες μοριοδοτείται, μεταξύ άλλων, ο βαθμός εντοπιότητας. Οι εν λόγω υποψήφιοι, βάσει γνωμοδότησης του ΝΣΚ (50/2007), πρέπει να εξομοιώνονται πλήρως με τους δημότες και να κατατάσσονται στους πίνακες υποψηφίων που διαθέτουν α' βαθμό εντοπιότητας, εφόσον μπορούν να αποδείξουν την ύπαρξη στενών δεσμών με τον οικείο Δήμο, ένας δε πρόσφορος τρόπος απόδειξης, θεωρείται η ενδεικτική εγγραφή σε οικογενειακή μερίδα του δημοτολογίου. Με την υπ' αριθμ. 6/09.05.07 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΣΕΠ, έχει ορισθεί ότι οι ανωτέρω υποψήφιοι πρέπει να προσκομίζουν μεταξύ των δικαιολογητικών βεβαίωση μόνιμης κατοικίας, χρονικού διαστήματος τουλάχιστον διετίας. Ωστόσο, οι περισσότεροι Δήμοι δεν γνωρίζουν την ανωτέρω προϋπόθεση και χορηγούν στους υποψηφίους αυτούς βεβαίωση μόνιμης κατοικίας, χωρίς αναγραφή συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

α) Την επανεξέταση της σκοπιμότητας του κριτηρίου της εντοπιότητας και της μόνιμης κατοικίας, όπου ισχύει σε προσλήψεις προσωπικού, στην κατεύθυνση της κατάργησης της μοριοδότησής του.

β) Όσο διατηρείται το κριτήριο εντοπιότητας στις προσλήψεις, να εξετασθεί το ενδεχόμενο αποστολής σε όλους τους Δήμους της χώρας εγκυκλίου, προκειμένου, σε περίπτωση που ευρωπαίος πολίτης, επιθυμεί να συμμετάσχει σε διαδικασία πρόσληψης προσωπικού, στην οποία λαμβάνεται ο βαθμός εντοπιότητας για την κατάταξη στους σχετικούς πίνακες υποψηφίων, ο οικείος Δήμος να μεριμνά ώστε στη σχετική βεβαίωση μόνιμης κατοικίας να γίνεται αναφορά σε τουλάχιστον διετή διαμονή του υποψηφίου, εφόσον βεβαίως αποδεδειγμένα τούτη ισχύει.

3.4. Δημιουργία ειδικού μητρώου μόνιμων κατοίκων

Η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας συναρτάται, όπως προαναφέρθηκε, με την πλήρωση ποικίλων προϋποθέσεων της νομοθεσίας, εκτός από τις προσλήψεις, λ.χ. μεταδημοτεύσεις, ιδιότητα πυροπαθούς κ.α. Η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου μόνιμων κατοίκων επιβάλλεται για την υποστήριξη του εξορθολογισμού της όλης διαδικασίας.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

Τη δημιουργία ειδικού μητρώου, στο οποίο κάθε κάτοικος της χώρας να υποχρεούται να δηλώσει έναν και μόνο δήμο μόνιμης κατοικίας. Περαιτέρω, η πολιτεία να υποχρεούται σε ηλεκτρονική διασταύρωση της μοναδικότητας της δήλωσης ώστε κάθε πολίτης να μπορεί να δηλώσει μόνον έναν δήμο. Σε περίπτωση

μετακίνησης, ο πολίτης να υποχρεούται να δηλώσει την αλλαγή του δήμου, προτού προβεί σε οποιαδήποτε συναλλαγή του με το δημόσιο ή ΔΕΚΟ.

3.5. Ρύθμιση των όρων χορήγησης πιστοποιητικού εγγυτέρων συγγενών

Λόγω της αυξημένης σημασίας του εν λόγω πιστοποιητικού για την άσκηση κληρονομικών δικαιωμάτων, οι δήμοι της χώρας θέτουν προσκόμματα στη χορήγησή του, ερμηνεύοντας στενά τη σχετική αρμοδιότητά τους. Η στάση αυτή των δήμων ενισχύεται από το ανεπαρκές και πεπαλαιωμένο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο διέπει τη χορήγηση του εν λόγω πιστοποιητικού και αφήνει ευρύτατη διακριτική ευχέρεια στον δήμαρχο, ενίοτε δε επιτρέπει και την υπερβαλλόντως στενή ερμηνεία του εννόμου συμφέροντος του αιτούντος (π.χ. αποκλείονται οι οφειλέτες του θανόντος, ως μη όντες συγγενείς). Η παραπομπή των πολιτών από τους δήμους στα δικαστήρια για την έκδοση κληρονομητηρίου, προκειμένου να αποφύγουν την έκδοση του πιστοποιητικού, έχει ως αποτέλεσμα την ταλαιπωρία του πολίτη και την επιβάρυνση της Δικαιοσύνης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

(α) Η ρύθμιση για τους όρους χορήγησης του Πιστοποιητικού εγγυτέρων συγγενών, η οποία προς το παρόν υπάρχει μόνο στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί πολιτικών συντάξεων, να ενταχθεί στο Κεφάλαιο «Αρμοδιότητες Δημάρχου», άρθρο 86 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006),

(β) Να συμπληρωθεί η νομοθετική πρόβλεψη ως εξής : «το Πιστοποιητικό χορηγείται σε όποιον αποδεικνύει έννομο συμφέρον»,

(γ) Να εκδοθεί νέα εγκύκλιος προς τους Δήμους η οποία θα δίνει σαφείς οδηγίες για την εφαρμογή της διάταξης.

3.6. Τροποποίηση ληξιαρχικών πράξεων και εγκύκλιες οδηγίες ως προς α) τη δήλωση γέννησης κι από τους δύο γονείς, β) τη σαφή διάκριση ονοματοδοσίας και βάπτισης, γ) τη θέσπιση χρονικού περιορισμού για τη δήλωση κυρίου ονόματος

α) Το άρ.21 του Ν.344/1976 «περί ληξιαρχικών πράξεων» προβλέπει «1. Υπόχρεοι προς δήλωσιν γεννήσεως είναι : α) ο πατήρ, β) ο ιατρός, γ) η μαία και δ) πας οιοσδήποτε παραστάς κατά τον τοκετόν. ...3) Η δήλωση δύναται να γίνη και υπό της μητρός ή αντιπροσώπου αυτής, έχοντος ειδικήν εντολήν δυνάμει συμβολαιογραφικού πληρεξουσίου». **Προτείνεται** η αναδιατύπωση του άρθρου, ώστε να συνάδει με τις ισχύουσες διατάξεις για τη γονική μέριμνα (η οποία είναι καθήκον και δικαίωμα και των δύο γονέων), ορίζοντας ότι υπόχρεοι για τη δήλωση γέννησης είναι τόσο ο πατέρας όσο και η μητέρα του παιδιού (με αρ.πρωτ.15254.1/08 από 25.11.2008 έγγραφο προς τη Δ/ση Αστικής & Δημοτικής Κατάστασης).

β) Παρότι σύμφωνα με το Ν.344/1976 είναι σαφής η διάκριση μεταξύ ονοματοδοσίας (με την οποία αποδίδεται όνομα στο τέκνο και προϋποθέτει κοινή δήλωση των γονέων) και βάπτισης (που αποδίδει θρήσκευμα, ενώ το «τυχόν δοθέν όνομα» κατ' αυτήν αναγράφεται απλώς στο περιθώριο της ληξιαρχικής πράξης γέννησης), παγίως στα ληξιαρχεία καταχωρείται ως κύριο όνομα το δοθέν κατά τη βάπτισή. Η πρακτική αυτή έχει ως αποτέλεσμα, στις περιπτώσεις που οι γονείς διαφωνούν (συνήθως όταν βρίσκονται σε διάσταση) και ο ένας μόνος προβαίνει σε βάπτισή, να απαιτείται στη συνέχεια από τον άλλο να ακολουθήσει τη διαδικασία για τη διόρθωση ληξιαρχικής πράξης με έκδοση δικαστικής απόφασης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** εκ νέου την έκδοση εγκυκλίου προς τους Ληξιαρχούς για την παροχή λεπτομερέστατων οδηγιών σχετικά με τη συμπλήρωση κάθε σχετικού πεδίου του εντύπου της ληξιαρχικής πράξης γέννησης. Την πρόταση αυτή έχει διατυπώσει στο παρελθόν ο Συνήγορος χωρίς ανταπόκριση, παρόλο που το Υπουργείο προβαίνει στην ενημέρωση αυτή όταν του ζητείται ατομικά από συγκεκριμένο ληξιαρχείο.

γ) Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει παρατηρήσει περιπτώσεις παιδιών (συνήθως πολιτών Ρομά, που αγνοούν τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν, ή χωρισμένων γονέων, που αδυνατούν να συμφωνήσουν για το όνομα του τέκνου), τα οποία παρά το προχωρημένο της ηλικίας τους στερούνται νομίμου κύριου ονόματος. Αυτό δημιουργεί αφενός πρόβλημα στις συναλλαγές τους με το Δημόσιο, αφετέρου πρόβλημα ταυτότητας και παρεμπόδιση της διαδικασίας κοινωνικοποίησής τους. Το άρθρο 7 παρ.1 της ΔΣΔΠ, ορίζει ότι το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του. Η εσωτερική μας νομοθεσία επιβάλλει την εγγραφή του παιδιού «εντός δέκα ημερών από του τοκετού» (άρθρ.20 Ν.344/1976). Η εγγραφή αυτή του παιδιού δεν είναι ολοκληρωμένη χωρίς το *κύριο όνομα* του παιδιού, που αποτελεί κεντρικό στοιχείο της ταυτότητάς του -αφού άλλωστε το όνομα αποτελεί στοιχείο που υποχρεωτικά πρέπει να περιληφθεί στη ληξιαρχική πράξη γέννησης (άρθρ.22 Ν.344/1976)-. Επομένως, η συμπλήρωση του σχετικού πεδίου της ληξιαρχικής πράξης θα πρέπει να λαμβάνει χώρα σε εύλογα σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη γέννηση του τέκνου.

Ο Συνήγορος **προτείνει** αφενός να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση, που να επιβάλλει χρονικό περιορισμό στη δήλωση του ονόματος του τέκνου, αφετέρου να καταστεί σαφές προς τους γονείς ότι η απόδοση ονόματος στο τέκνο δεν αποτελεί δικαίωμά τους, η άσκηση του οποίου εναπόκειται στη διακριτική τους ευχέρεια, αλλά ότι το δικαίωμα στο όνομα είναι *δικαίωμα του παιδιού*, για το οποίο οι γονείς έχουν την ευθύνη για την άσκησή του. Επομένως θα πρέπει να αναληφθεί παράλληλα πρωτοβουλία του Υπουργείου για τη σχετική ενημέρωση του κοινού, των επαγγελματιών και των αρμόδιων υπηρεσιών.

3.7. Ελάφρυνση της διοικητικής διαδικασίας σε προβλήματα δημοτολογίου

Πολίτες που ζητούν πρόσφατο πιστοποιητικό γέννησης για εξυπηρέτηση διοικητικού αιτήματος (αλλαγή δελτίου ταυτότητας, μεταδημότευση κ.ά.) διαπιστώνουν ότι προσωπικά τους στοιχεία είναι διαφοροποιημένα σε σχέση με αυτά που γνώριζαν οι ίδιοι και που αναγράφονται στην αστυνομική ταυτότητά τους και με τα οποία ανέκαθεν αυτοπροσδιορίζονταν και συναλλάσσονταν με τη διοίκηση.

Συχνές περιπτώσεις είναι η εμφάνιση διαφορετικής ημερομηνίας γέννησης (όχι απαραίτητα έτους), η διαφορετική γραφή του ονοματεπωνύμου του πολίτη ή η διαφορετική γραφή του ονοματεπωνύμου των γονέων του.

Η διαφορετική εγγραφή έχει ως επακόλουθο το πρόβλημα ταυτοπροσωπίας του πολίτη με τις εγγραφές που υπάρχουν σε διάφορες δημόσιες υπηρεσίες (εθνικές και αλλοδαπές) και τον αφορούν, με αποτέλεσμα τη διακοπή της εξυπηρέτησής του απ' αυτές (π.χ. μη καταβολή σύνταξης από αλλοδαπές αρχές). Μάλιστα, το εύρος των συναλλαγών των πολιτών με τη διοίκηση είναι τόσο μεγάλο, ώστε το πρόβλημα να διαιωνίζεται συνεχώς και, στην πράξη, να μην μπορεί να επιλυθεί ποτέ.

Το πρόβλημα οφείλεται κυρίως στις συνεχείς διοικητικές αναδιαρθρώσεις των ΟΤΑ των τελευταίων ετών, και, ιδίως, στη μηχανογράφηση των δημοτολογικών στοιχείων που αυτοί τηρούν και τη συγκέντρωσή τους σε κεντρικό σημείο.

Διαπιστώνονται, δηλαδή, κατά τη μεταφορά των στοιχείων, εσφαλμένες καταχωρίσεις στα οικεία βιβλία, που διορθώνονται αυτεπάγγελτα στο ορθό χωρίς να ενημερωθεί ο πολίτης. Διαπιστώνεται π.χ. ότι στο χειρόγραφο δημοτολόγιο κοινότητας έχει καταχωριστεί εσφαλμένη ημερομηνία γέννησης πολίτη, διαφορετική από αυτήν που αναγράφεται στην ληξιαρχική πράξη γέννησής του. Η Διοίκηση διορθώνει το σφάλμα κατά τη μηχανογραφική καταχώριση των στοιχείων και ο διοικούμενος βρίσκεται αντιμέτωπος με κρίσιμη αλλαγή που δεν γνώριζε, τις επιπτώσεις της οποίας δεν μπορεί να αντιμετωπίσει χωρίς υπερβολικό κόστος και ταλαιπωρία. Υπογραμμίζεται ότι οι διορθώσεις αυτές, στην πλειοψηφία τους, αφορούν πολίτες που βρίσκονται πλέον σε προχωρημένη ηλικία. Αφορούν, δηλαδή, εγγραφές, που είχαν καταχωριστεί πριν από τριάντα, σαράντα ή και περισσότερα χρόνια.

Βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου, οι εγγραφές στο δημοτολόγιο εξαρτώνται πρωτίστως από τις αντίστοιχες ληξιαρχικές εγγραφές. Παρόλο που για να διεκπεραιώσει τις συναλλαγές του με τη Διοίκηση ο πολίτης χρειάζεται συνήθως μόνον κάποιο πιστοποιητικό με στοιχεία δημοτολογίου, ωστόσο σε αμφισβήτηση των στοιχείων που αυτό περιέχει, υπερισχύει η αντίστοιχη εγγραφή στα ληξιαρχικά βιβλία.

Για τη διόρθωση, όμως, στοιχείων ληξιαρχικής πράξης απαιτείται απόφαση δικαστηρίου (αρ. 13 Ν. 344/76). Παρόλο που σε μερικές περιπτώσεις (αρ. 13§2) υπάρχει δυνατότητα διόρθωσης των στοιχείων με εισαγγελική εντολή, οι ΟΤΑ συχνά αποφεύγουν την λύση αυτή, χωρίς να είναι σαφείς οι λόγοι αυτής της πρακτικής, ενώ οι ίδιες οι εισαγγελικές αρχές συχνά αρνούνται να ικανοποιήσουν το αίτημα του πολίτη παραπέμποντας σε απόφαση δικαστηρίου.

Τα ανωτέρω είναι προφανές ότι προκαλούν δυσχέρειες στις συναλλαγές των πολιτών με τη διοίκηση και τον επιβαρύνουν με κόστος και ταλαιπωρία μέχρι να επιλυθεί (αν ποτέ επιλυθεί πλήρως) το πρόβλημά του.

Ο Συνήγορος **προτείνει** στις περιπτώσεις κατά τις οποίες προκύπτει εσφαλμένη εγγραφή στο δημοτολόγιο όσον αφορά στην ημερομηνία γέννησης, στα ονοματεπωνυμικά στοιχεία πολίτη ή στα ονοματεπωνυμικά στοιχεία των γονέων του που έχουν αποβιώσει και εφόσον με αυτή την εγγραφή ο πολίτης έχει συναλλαγή με τη Διοίκηση για πολλά έτη, χωρίς ευθύνη δική του, να παραμένει η εγγραφή στο δημοτολόγιο ως έχει και να μη διορθώνεται, αδιάφορα αν αποκλίνει από την αντίστοιχη των ληξιαρχικών βιβλίων.

Η διατήρηση της εγγραφής θα γίνεται με απλή πράξη του Δημάρχου.

Η ευθύνη της Διοίκησης για τη διαφοροποίηση των στοιχείων προκύπτει από την *απουσία έγκαιρων ενεργειών της για διόρθωση του προβλήματος (πχ. παλαιό έγγραφο προς τον πολίτη για αποκατάσταση της διαφοράς, παλαιά σχετική πράξη του αρμόδιου οργάνου κ.ά.)*.

3.8. Δημοτολογική καταγραφή ελλήνων τσιγγάνων βάσει ειδικής απογραφής

Σε ειδική έκθεσή του (2009), ο Συνήγορος έχει προτείνει την επίλυση του χρόνιου προβλήματος δημοτολογικής αφάνειας των ελλήνων τσιγγάνων με νομοθετική διευθέτηση μίας ευέλικτης διαδικασίας για την απόδειξη κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας με βάση τα κριτήρια του ισχύοντος Κώδικα Ιθαγένειας, δηλαδή τη γέννηση από έλληνες πολίτες ή τη γέννηση σε ελληνικό έδαφος από γονείς απροσδιόριστης ιθαγένειας. Ειδικότερα, **προτείνεται** η απ' ευθείας εγγραφή στο δημοτολόγιο κατά παράκαμψη τόσο του καθορισμού ιθαγένειας, όσο και της

ληξιαρχικής εγγραφής. Για τη συντόμευση αυτή απαιτείται νομοθετική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία ο μεν τυπικός καθορισμός (κατ' άρθρο 25 § 2 ΚΕΙ) θα αντικατασταθεί από συνοπτική και αθρόα αναγνώριση ιθαγένειας βάσει ειδικής απογραφής, η δε δημοτολογική εγγραφή θα καταστεί δυνατή ακόμη και χωρίς προηγούμενη ληξιαρχική πράξη γέννησης, κατ' εξαίρεση από την ισχύουσα ρύθμιση (άρθρο 1 ν.α. Φ.42301/12168/95). Το αρμόδιο όργανο θα καταγράφει τους έλληνες τσιγγάνους και θα προκαλεί αυτεπαγγέλτως την εγγραφή τους στο δημοτολόγιο βάσει των στοιχείων της ειδικής απογραφής, δηλαδή χωρίς ξεχωριστή πράξη.

3.9. ΟΤΑ-Λειτουργία Κοιμητηρίων: ενημέρωση προ εκταφής

Προτείνεται να μην γίνονται εκταφές χωρίς προηγούμενη έγκαιρη ενημέρωση των ενδιαφερομένων (λ.χ. 2 μήνες πριν) με επιστολή, με την οποία θα τους γνωστοποιούνται δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους καθώς και τυχόν οφειλές τους προς την δημοτική αρχή.

3.10. Άρση της διακριτικής ευχέρειας ΟΤΑ για οριστική σφράγιση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, ώστε αυτή να επιβάλλεται μετά από ορισμένο αριθμό παραβάσεων

Έχουν παρατηρηθεί δυσκολίες και άνιση εφαρμογή του νόμου στη σφράγιση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος στα οποία έχουν διαπιστωθεί επανειλημμένες παραβάσεις, δεδομένου ότι η προβλεπόμενη κύρωση της οριστικής αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της οικείας δημοτικής αρχής.

Ενώ θεσπίζεται με το ν.3463/2006 υποχρέωση λήψης απόφασης εντός είκοσι ημερών από τα αρμόδια όργανα ΟΤΑ, η πρόβλεψη αυτή δεν συνεπάγεται δέσμια αρμοδιότητα της Διοίκησης να προβεί στη σφράγιση, καθότι ερμηνεύεται ότι το αποφασιστικό όργανο οφείλει απλώς να συγκληθεί εντός της ρητώς οριζόμενης προθεσμίας και να εξετάσει τις προϋποθέσεις οριστικής σφράγισης του καταστήματος. **Προτείνεται** για λόγους ασφάλειας δικαίου και ισονομίας η τροποποίηση του ν. 3463/2006 ως προς τη διακριτική ευχέρεια των ΟΤΑ ώστε η οριστική σφράγιση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος να επέρχεται μετά από ορισμένο αριθμό παραβάσεων.

4. Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

4.1. Ενεργοποίηση ρυθμίσεων για ηλεκτρονική επικοινωνία πολιτών με δημόσιες υπηρεσίες

Με την ψήφιση του ν. 3979/2011 «περί ηλεκτρονικής διακυβέρνησης» (Ιούνιος 2011), καταργήθηκαν ρητώς οι περισσότερες διατάξεις του προϊσχύοντος καθεστώτος (αρ. 14 ν. 2672/98). Ωστόσο, δεν έχουν ακόμη εκδοθεί οι προβλεπόμενες στον ανωτέρω νόμο κανονιστικές πράξεις, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ενεργοποίηση των νέων ρυθμίσεων. **Προτείνεται** να επιταχυνθεί η έκδοση των απαιτούμενων κανονιστικών πράξεων προκειμένου να εφαρμοστεί στην πράξη η επικοινωνία πολιτών – δημοσίων υπηρεσιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

4.2. Επιτάχυνση εξέτασης αιτημάτων αποζημίωσης πολιτών από την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Εφαρμογής Νομοθεσίας του Υπουργείου

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει διαπιστώσει σημαντικές καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων αποζημίωσης που υποβάλλουν οι πολίτες για μη τήρηση των προθεσμιών διεκπεραίωσης των υποθέσεων τους στην Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Εφαρμογής Νομοθεσίας (που προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο παρ. 2β' του ν. 2690/99, ως ισχύει). **Προτείνεται** η παροχή οδηγιών προς το εν λόγω συλλογικό όργανο, προκειμένου οι σχετικές διαδικασίες να ολοκληρώνονται εντός ευλόγου χρόνου.

4.3. Απογραφή υπαλλήλων δικηγορικών συλλόγων

Η άρνηση των δικηγορικών συλλόγων να απογράψουν τους υπαλλήλους τους, κατ' επίκληση του σωματειακού τους χαρακτήρα ως νπδδ, θεωρώντας ότι δεν υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 49.9 του ν. 3943/2011 (ΦΕΚ 66Α/31.03.2011) περί καταγραφής των υπαλλήλων στο Μητρώο Ανθρωπίνου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου, παρακωλύει τη διαδικασία συνταξιοδότησης των προαναφερόμενων υπαλλήλων. Ειδικότερα, δεν είναι δυνατή η δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της πράξης λύσης της υπαλληλικής σχέσης, καθόσον δε μπορεί να εκδοθεί η σχετική βεβαίωση διαγραφής τού υπό συνταξιοδότηση υπαλλήλου από το Μητρώο Ανθρωπίνου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου. Σε υπόθεση που χειρίστηκε ο Συνήγορος του Πολίτη, το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης προέβη εξ ιδίων, σε κατ' εξαίρεση απογραφή της προσφεύγουσας υπαλλήλου.

Προτείνεται η συνολική ρύθμιση του θέματος για την απογραφή όλων των υπαλλήλων των δικηγορικών συλλόγων, προκειμένου να μη δημιουργούνται στεγανά στην απογραφή και προσκόμματα στην αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος του υπαλλήλου στη σύνταξη.

5. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

5.1. Διαγραφή οχημάτων λόγω κλοπής

Στον Συνήγορο του Πολίτη έχει τεθεί το ζήτημα της διαδικασίας οριστικής διαγραφής οχημάτων που έχουν κλαπεί. Οι πολίτες, μετά την κλοπή των οχημάτων τους, απευθύνονται τόσο στις ΔΟΥ όσο και στις διευθύνσεις Μεταφορών και Επικοινωνιών, και υποβάλλοντας βεβαίωση της αστυνομικής αρχής ζητούν τη ρύθμιση του ζητήματος της διαγραφής του οχήματός τους λόγω κλοπής.

Οι αρμόδιες ΔΟΥ απαλλάσσουν τους πολίτες από την καταβολή των τελών κυκλοφορίας, όμως το Κέντρο Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών καταχωρίζει το όχημα με τον χαρακτηρισμό «σε ακινησία». Ο χαρακτηρισμός αυτός αφενός δεν αποδίδει την πραγματική κατάσταση του οχήματος αφετέρου δεν παρέχει την ακριβή αιτιολογία για την απαλλαγή από την καταβολή των τελών κυκλοφορίας. Οι αρμόδιες διευθύνσεις Μεταφορών και Επικοινωνιών απαντούν στους πολίτες ότι το αίτημα της οριστικής διαγραφής του οχήματός τους δεν μπορεί να ικανοποιηθεί, καθώς η ισχύουσα νομοθεσία δεν ορίζει διαδικασία διαγραφής των κλαπέντων

οχημάτων. Υποδεικνύεται δε ως λύση στους πολίτες η υποβολή δήλωσης απώλειας των πινακίδων κυκλοφορίας, έτσι ώστε να προχωρήσει η διαδικασία διαγραφής του οχήματος. Η λύση αυτή δεν γίνεται αποδεκτή από τους πολίτες, οι οποίοι ευλόγως δεν επιθυμούν να υποβάλουν ψευδή υπεύθυνη δήλωση.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει **προτείνει** από το 2005 στη Γενική Διεύθυνση Μεταφορών του Υπουργείου την ανάγκη κάλυψης του νομοθετικού κενού με τη θέσπιση συγκεκριμένης διάταξης, η οποία να ορίζει τη δυνατότητα και τη διαδικασία διαγραφής των κλαπέντων οχημάτων. Η Γενική Διεύθυνση Μεταφορών σε σχετικό έγγραφό της προς τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης του ίδιου υπουργείου, πρότεινε να καθορίσουν οι αρμόδιες διευθύνσεις Οργάνωσης και Πληροφορικής και Επιβατικών Μεταφορών αφενός τη διαδικασία καταγραφής των οχημάτων που έχουν κλαπεί στο ηλεκτρονικό αρχείο του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, αφετέρου τα δικαιολογητικά που απαιτείται να υποβάλλονται από τους ενδιαφερομένους. Δεν υπάρχει περαιτέρω εξέλιξη.

5.2. Ανάκληση και διόρθωση στοιχείων του Συστήματος Ελέγχου Συμπεριφοράς Οδηγών, ύστερα από αθωωτικές δικαστικές αποφάσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγρ. 3 του Ν. 2696/1999 «Κύρωση Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ)», τα διοικητικά μέτρα του Συστήματος Ελέγχου Συμπεριφοράς Οδηγών (ΣΕΣΟ), γνωστότερου ως point system, επιβάλλονται και εκτελούνται παράλληλα και ανεξάρτητα από τις ποινικές κυρώσεις. Η πρακτική που ακολουθεί το Υπουργείο Μεταφορών σε σχέση με την εφαρμογή αυτής της διάταξης έχει ως αποτέλεσμα οι πράξεις επιβολής των βαθμών που καταχωρίζονται σε βάρος των οδηγών να μην ανακαλούνται, ακόμη και όταν ακολουθεί αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου που έχει κρίνει τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Η πρακτική αυτή είναι προφανώς ασύμβατη με το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, όπως προβλέπεται από το άρθρο 20 παράγρ. 1 του Συντάγματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει**:

Την προσθήκη στην παράγραφο 3 του άρθρου 107 του ΚΟΚ δεύτερου εδαφίου σύμφωνα με το οποίο *«Μεταγενέστερη τυχόν αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου αυτοδίκαια ακυρώνει την καταχώριση στο σύστημα ΣΕΣΟ»*.

5.3. Κωδικοποίηση της νομοθεσίας όσον αφορά τα τεχνικά επαγγέλματα

1. Από σωρεία υποθέσεων έχει διαπιστωθεί σύγχυση των δημοσίων υπηρεσιών όσον αφορά το καθεστώς χορήγησης αδειών άσκησης τεχνικών επαγγελμάτων της Β/θμιας αλλά και Γ/θμιας εκπαίδευσης (επιπέδου ΤΕΙ), λόγω παρωχημένης και πολύπλοκης νομοθεσίας.

Για την αντιμετώπιση του ζητήματος η Διοίκηση εφαρμόζει, αντί διατάξεων νόμου, τις διατάξεις της εγκυκλίου υπ' αριθμ. 371/1984 (πρόκειται για την τελευταία κωδικοποίηση των σχετικών διατάξεων), η οποία ωστόσο σε ορισμένα σημεία παρεκκλίνει του νόμου.

Σημειώνεται ότι η προαναφερόμενη πρακτική έχει ως αποτέλεσμα οι αρμόδιες υπηρεσίες των διαφόρων Περιφερειών της χώρας να εφαρμόζουν διαφορετικό καθεστώς στη χορήγηση αδειών άσκησης του ίδιου επαγγέλματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** εκ νέου την κωδικοποίηση της νομοθεσίας των τεχνικών επαγγελμάτων ώστε να ανταποκρίνεται στα σύγχρονα δεδομένα και να

υπάρχει ενιαία εφαρμογή της νομοθεσίας από όλες τις περιφερειακές αρμόδιες υπηρεσίες.

2. Κρίνεται περαιτέρω σκόπιμο να επισημανθεί η αναγκαιότητα επανεξέτασης όλου του νομοθετικού πλαισίου όσον αφορά τη χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος.

Συγκεκριμένα έχει διαπιστωθεί ότι αν και έχουν εκδοθεί, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του Ν. 1404/1983, προεδρικά διατάγματα με τα οποία χορηγούνται επαγγελματικά δικαιώματα σε πτυχιούχους ΤΕΙ, τα εν λόγω διατάγματα καθίστανται άνευ αντικειμένου, στις περιπτώσεις που για την άσκηση του επαγγέλματος απαιτείται επιπροσθέτως, η εξασφάλιση άδειας άσκησης επαγγέλματος.

Ενδεικτικά αναφέρεται ο τίτλος σπουδών «Βρεφονηπιοκομίας» ΤΕΙ. Τα επαγγελματικά δικαιώματα των κατόχων του ως άνω τίτλου «περιγράφονται» στο ΠΔ 523/1991. Ωστόσο για την άσκηση του επαγγέλματος απαιτείται επιπροσθέτως, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 52 του Ν. 2519/1997 η χορήγηση από το Υπουργείο Υγείας άδειας άσκησης επαγγέλματος, η οποία δεν χορηγείται, καθώς δεν έχει εκδοθεί ακόμη το προβλεπόμενο από την ως άνω διάταξη Προεδρικό Διάταγμα.

Εν όψει των ανωτέρω, **προτείνεται** να μελετηθούν και να συμπληρωθούν οι σχετικές διατάξεις επ' ευκαιρία της κωδικοποίησής τους, προκειμένου να μη δημιουργούνται προσκόμματα στην πρόσβαση στο επάγγελμα.

5.4. Πρόβλεψη απαλλαγής από εισφορές σε επαγγελματικό επιμελητήριο, στην περίπτωση που διαπιστώνεται εκ παραδρομής εγγραφή

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την τροποποίηση των διατάξεων του Ν. 2081/1992 προκειμένου με ρητή διάταξη νόμου να προβλέπεται η απαλλαγή από εισφορές σε επαγγελματικό επιμελητήριο, στην περίπτωση που διαπιστώνεται εκ παραδρομής εγγραφή. Επίσης, σε περίπτωση που έχουν καταβληθεί εισφορές, να προβλέπεται ότι αυτές επιστρέφονται ως αχρεωστήτως καταβληθείσες, εφόσον δεν έχει γίνει χρήση υπηρεσιών του επιμελητηρίου από τον εγγραφέντα.

5.5. Αιτιολόγηση απορριπτικών αποφάσεων ΕΟΜΜΕΧ επί προτάσεων επενδυτικών σχεδίων

Ο ΣτΠ έγινε αποδέκτης πολλών αναφορών για πλημμελή έως και παντελή έλλειψη αιτιολόγησης απορριπτικών αποφάσεων του ΕΟΜΜΕΧ επί προτάσεων επενδυτικών σχεδίων. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η δημιουργία αίσθησης αδιαφάνειας και η αποδυνάμωση σειράς άλλων διαδικαστικών δικαιωμάτων, όπως η δυνατότητα άσκησης ένστασης αλλά και γενικότερα η δυνατότητα διοικητικού και δικαστικού ελέγχου. Σε ανακεφαλαιωτικό έγγραφό του το 2011 ο Συνήγορος τόνισε ότι η αιτιολογία για να είναι νόμιμη θα πρέπει μεταξύ άλλων να είναι σαφής, ειδική και πλήρης ή επαρκής και να προκύπτει από τα εξατομικευμένα στοιχεία του κάθε φακέλου. Ακόμα, υπογράμμισε την ιδιαίτερα αυξημένη υποχρέωση αιτιολόγησης τυχόν αποκλίσεων σε περίπτωση περισσότερων αξιολογήσεων. Ο Συνήγορος του Πολίτη, ενόψει μελλοντικών προγραμμάτων από φορείς με το αντικείμενο αυτό, **προτείνει:**

1. Να παρέχεται εξαντλητική πληροφόρηση σχετικά με τις διαδικασίες και τα στάδια κρίσης των προτάσεων .

2. Να παρέχεται εξατομικευμένη αιτιολογία όσον αφορά την επιλεξιμότητα και την βαθμολογία των επενδυτικών προτάσεων, αλλά και την κρίση επί των υποβληθεισών ενστάσεων.

3. Όπου προβλέπεται δεύτερη ή περαιτέρω αξιολόγηση, τυχόν αποκλίσεις πρέπει να δικαιολογούνται επαρκώς.

4. Να προβλέπονται ακριβώς τα ίδια στάδια διαδικασίας και κρίσης για όλα τα επενδυτικά σχέδια.

5. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, σε περίπτωση απόρριψης ενός επενδυτικού σχεδίου θα πρέπει να έχει προηγουμένως εξεταστεί η επιβολή οποιουδήποτε άλλου ηπιότερου μέτρου, όπως ο περιορισμός του ύψους του προϋπολογισμού ή της βαθμολογίας.

6. Να συντάσσεται λίστα των δικαιολογητικών που έχουν υποβληθεί, ώστε σε περίπτωση απώλειας τους, η Διοίκηση να προβαίνει σε ανασύσταση φακέλου.

5.6. Πρόβλεψη ελάχιστων επιτρεπομένων διαστάσεων στους χώρους εγκατάστασης πλυντηρίων – λιπαντηρίων και συνεργείων αυτοκινήτων

Η μη πρόβλεψη ελάχιστων επιτρεπομένων διαστάσεων στους χώρους που αδειοδοτούνται για πλυντήρια-λιπαντήρια και συνεργεία αυτοκινήτων οδηγεί την εγκατάστασή τους σε πολύ περιορισμένους χώρους, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις αυτές να λειτουργούν συχνά με ανοιχτές πόρτες προκαλώντας έντονο πρόβλημα ηχορρύπανσης. **Προτείνεται** να προβλεφθούν ελάχιστες επιτρεπομένες διαστάσεις στους χώρους εγκατάστασης πλυντηρίων – λιπαντηρίων και συνεργείων αυτοκινήτων ώστε να μην προκαλείται υπέρμετρη όχληση των περιοίκων.

6. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού

6.1. Εισαγωγή στη δημόσια εκπαίδευση του θεσμού του σχολικού κανονισμού με τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε προς το Υπουργείο κείμενο παρατηρήσεων και προτάσεων του με θέμα «*Σχολικοί κανονισμοί και δημοκρατική διοίκηση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*» (Α.Π. 266/20.10.09). Με βάση τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τη λοιπή εθνική νομοθεσία αλλά και τις συστάσεις – προτροπές του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο Συνήγορος **προτείνει** στο Υπουργείο Παιδείας:

1) να ρυθμίσει με νόμο την υποχρέωση των σχολείων να συντάσσουν σχολικό κανονισμό με τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων,

2) να δώσει κατευθύνσεις στους διευθυντές σχολείων και τους εκπαιδευτικούς για το πιθανό περιεχόμενο των σχολικών κανονισμών καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο θα εξασφαλιστεί η συμμετοχή των μαθητών στη διαμόρφωση και την εφαρμογή τους,

3) να προβλέψει τη διαδικασία ψήφισης του σχολικού κανονισμού με συμμετοχή στις αποφάσεις των τριών μερών της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών),

4) να προβλέψει ότι στο ξεκίνημα κάθε σχολικής χρονιάς θα αφιερώνονται, σε όλες τις τάξεις, ώρες συζήτησης για τον σχολικό κανονισμό και για τον ρόλο των μαθητών στη διαμόρφωση και εφαρμογή του, όπως και για την λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων,

5) να ρυθμίσει τη διαδικασία υποβολής παραπόνων από μαθητές σε ανεξάρτητη υπηρεσία / φορέα, σχετικά με την παραβίαση του σχολικού κανονισμού, όταν θεωρούν ότι η διεύθυνση του σχολείου δεν λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα, και

6) να επιμορφώσει τους εκπαιδευτικούς σε θέματα δημοκρατικής σχολικής διοίκησης και συμμετοχής των μαθητών στη λήψη αποφάσεων.

6.2. Δυνατότητα διοικητικής επανεξέτασης του μέτρου της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος και εναλλακτικές μέθοδοι συμμόρφωσης των μαθητών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει απευθύνει στο Υπουργείο Παιδείας κείμενο σχετικά με τις διαπιστώσεις και προτάσεις του ως προς την εφαρμογή του μέτρου της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Σε απάντηση το Υπουργείο Παιδείας εξέδωσε την υπ' αριθμ. πρωτ. 141522/Γ2/9-11-2010 εγκύκλιο σχετικά με τον τρόπο επιβολής του μέτρου αυτού, συμπεριλαμβάνοντας κάποιες από τις προτάσεις της Αρχής. Εντούτοις υπάρχουν κάποια σημεία τα οποία αφήνουν περιθώρια παρερμηνείας, όπως ο ιεραρχικός έλεγχος των αποφάσεων του Συλλόγου Διδασκόντων. Το Υπουργείο Παιδείας, σε σχετική επισήμανση του Συνηγόρου, ενημέρωσε ότι επρόκειτο να συμπληρώσει την εγκύκλιο *«υπενθυμίζοντας την υποχρέωση των οικείων οργάνων για την άσκηση ιεραρχικού ελέγχου στις αποφάσεις του συλλόγου των διδασκόντων»*, ενέργεια η οποία δεν έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Επίσης, ο Συνήγορος **προτείνει** να επικαιροποιηθεί το ΠΔ 104/1979, που ρυθμίζει τα ζητήματα των κυρώσεων / ποινών στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ούτως ώστε να δίνει τη δυνατότητα στα σχολεία να αξιοποιούν περισσότερες εναλλακτικές μεθόδους «συμμόρφωσης» των μαθητών, να καθιστά δε σαφές ότι η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος αποτελεί το έσχατο μέτρο, το οποίο επιβάλλεται μόνο προς το συμφέρον του μαθητή και εφόσον έχουν εξαντληθεί όλα τα άλλα παιδαγωγικά μέτρα. Τέτοιου είδους μέτρα θα μπορούσαν να είναι για παράδειγμα η διαδικασία διαμεσολάβησης σε περιπτώσεις άσκησης βίας μεταξύ μαθητών, η επανόρθωση υλικών ζημιών με προσωπική εργασία, η συνεισφορά σε εργασίες βελτίωσης του σχολικού χώρου, η σύνταξη γραπτών εργασιών με θέμα σχετικό με το πρόβλημα που δημιουργήθηκε, κ.α.. Στην περίπτωση αυτή ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται αφενός στη συναίνεση του μαθητή, αφετέρου δε στην αποφυγή της προσβολής της προσωπικότητάς του και οποιασδήποτε προσωπικής του διακινδύνευσης. Επίσης, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην διαδικασία προσεκτικής ακρόασης – αιτιολόγησης των πράξεων των μαθητών, και να προβλεφθεί η δυνατότητα έγγραφης δέσμευσης για μη επανάληψη συμπεριφοράς όπως και επιβολής ποινών με ανασταλτικό χαρακτήρα.

Ο Συνήγορος δεν έχει ενημερωθεί σχετικά με πιθανή νομοθετική ρύθμιση για επιβολή εναλλακτικών ποινών, για την οποία το Υπουργείο Παιδείας ανέφερε στο ίδιο έγγραφο ότι *«θα πρέπει να γίνει νομοθετική παρέμβαση επί του θέματος, αφού εξεταστεί η συμφωνία της επιβολής τέτοιου είδους ποινής με το νομικό σύστημα και τη σκοπιμότητά τους από παιδαγωγικής απόψεως, θέμα που απαιτεί τις απόψεις και άλλων φορέων»*.

6.3. Άρση της προϋπόθεσης των βεβαιώσεων της Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδας για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, η ιδιότητα μέλους πολύτεκνης οικογένειας πρέπει να βεβαιώνεται από τη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδας. Αυτό αποτελεί

προϋπόθεση και για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση βάσει των σχετικών ευνοϊκότερων ρυθμίσεων που έχουν θεσπισθεί για τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών από τον Ν. 3966/2011 (άρθρο 59 παρ.11), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Επειδή ωστόσο η Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδας χορηγεί βεβαιώσεις μόνο σε έλληνες πολίτες, οι νομίμως διαμένοντες στη χώρα αλλοδαποί αδυνατούν να επωφεληθούν των σχετικών διατάξεων.

Το ζήτημα τέθηκε με αναφορές αλλοδαπών υποψηφίων φοιτητών στην Αρχή. Σημειώνεται ότι, πέραν των αλλοδαπών υποψηφίων, το ίδιο πρόβλημα (μη έκδοση βεβαίωσης από τη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδας) αντιμετώπισε και μητέρα δύο τέκνων που επιπλέον είχε αναλάβει, με δικαστική απόφαση, την επιμέλεια, δύο τέκνων του θανόντος αδελφού της.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε την ισότητα ελλήνων και νομίμως διαμενόντων αλλοδαπών σε ό,τι αφορά την πρόσβασή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και **προτείνει** την αποσύνδεση του ζητήματος των βεβαιώσεων της πολυτεκνικής ιδιότητας από την παρέμβαση της Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδας. Σε συνέχεια σχετικής Γνωμοδότησης του ΝΣΚ που ακολούθησε, αποφασίστηκε ότι όσοι δεν μπορούν να έχουν βεβαίωση πολυτεκνικής ιδιότητας από τον παραπάνω φορέα μπορούν, με μόνες τις βεβαιώσεις οικογενειακής κατάστασης που χορηγούν οι κατά περίπτωση αρμόδιες, ελληνικές ή μη, δημόσιες αρχές, να έχουν τη μεταχείριση των προερχόμενων από τρίτεκνες οικογένειες υποψηφίων.

Ωστόσο, ο Συνήγορος **προτείνει**, προς πλήρη διασφάλιση της οφειλόμενης ίσης μεταχείρισης στο πλαίσιο ενός σύγχρονου κράτους, ρύθμιση κατά την οποία τόσο η ιδιότητα του μέλους τρίτεκνης όσο και εκείνη του μέλους πολύτεκνης οικογένειας θα βεβαιώνεται με έγγραφα των δημόσιων αρχών που είναι κατά περίπτωση αρμόδιες για την έκδοση βεβαιώσεων οικογενειακής κατάστασης.

6.4. Χορήγηση υποτροφιών ΙΚΥ και σε αλλοδαπούς φοιτητές που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις

Η μη χορήγηση υποτροφιών του ΙΚΥ και σε αλλοδαπούς φοιτητές που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις έχει μεν έρεισμα σε σχετική διάταξη του Κανονισμού του Ιδρύματος, ωστόσο με τον τρόπο αυτό διατηρείται σε ισχύ μια προδήλως άνιση μεταχείριση μεταξύ όσων πραγματοποιούν σπουδές στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση μη δικαιολογούμενη από τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος. Το κριτήριο υπηκοότητας δεν θα έπρεπε να έχει καθοριστική σημασία σε ό,τι αφορά την οικονομική ενίσχυση και την ηθική επιβράβευση αλλά ενδεχομένως και αυτή καθ'εαυτήν τη δυνατότητα ομαλής συνέχισης των σπουδών των κατά τεκμήριο επιμελέστερων φοιτητών. **Προτείνεται** συνεπώς η χορήγηση υποτροφιών ΙΚΥ χωρίς διάκριση λόγω υπηκοότητας σε όσους πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, σύμφωνα με την αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας που απορρέει από το άρθρο 5 παρ.1 του Συντάγματος.

6.5. Απλοποίηση διαδικασιών για την επαγγελματική αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών από το Συμβούλιο Αναγνώρισης Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΑΕΠ) (ΠΔ 38/2010)

Στο πλαίσιο της επαγγελματικής αναγνώρισης αλλοδαπών τίτλων σπουδών, σε περίπτωση κατά την οποία κριθεί ότι ο φάκελος πρέπει να παραπεμφθεί για γνωμοδότηση σε τριμελή επιτροπή, η συγκρότηση της Επιτροπής προϋποθέτει την

έκδοση απόφασης του Προέδρου του αρμόδιου Συμβουλίου (ΣΑΕΠ) και τη δημοσίευσή της σε ΦΕΚ (τεύχος ΥΟΔΔ).

Ο Συνήγορος έχει **προτείνει** την κατάργηση της διαδικασίας αυτής που δημιουργεί καθυστερήσεις στην εξέταση του φακέλου, χωρίς να είναι προφανής ο λόγος υπάρξεώς της, αφού η εξασφάλιση της διαφάνειας όσον αφορά τη συγκρότηση της Επιτροπής μπορεί να εξασφαλισθεί με τη γενόμενη ανάρτηση της σχετικής απόφασης στο πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ».

Περαιτέρω, σε περίπτωση που περιοριστούν οι αρμοδιότητες του ΣΑΕΠ (ΠΔ 38/2010), ο Συνήγορος **προτείνει** να δημιουργηθεί ενιαίος φορέας αρμόδιος τόσο για την ακαδημαϊκή όσο και για την επαγγελματική αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών, δηλαδή να «ενοποιηθούν» οι αρμοδιότητες του ΔΟΑΤΑΠ και του ΣΑΕΠ σε έναν και μόνον φορέα.

6.6. Χορήγηση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κατόχους πτυχίου Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) και Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) της δευτεροβάθμιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ν. 3475/2006

Όπως έχει ενημερωθεί προσφάτως ο Συνήγορος του Πολίτη από το Υπουργείο Παιδείας και τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, έχουν καταρτισθεί σχέδια Προεδρικών Διαταγμάτων για ορισμένες ειδικότητες, τα οποία εκκρεμούν προς επεξεργασία στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Ωστόσο, υφίστανται ειδικότητες για τις οποίες δεν έχει ακόμη ξεκινήσει η σχετική διαδικασία, με αποτέλεσμα οι κάτοχοι των εν λόγω τίτλων σπουδών να ασκούν το επάγγελμα «παρανόμως», αφού δεν μπορούν να εφοδιασθούν με την απαιτούμενη άδεια άσκησης επαγγέλματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** αφενός την επίσπευση επεξεργασίας των σχετικών διαταγμάτων και αφετέρου την απόδοση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κάθε περίπτωση αποφοίτων Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) και Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) της δευτεροβάθμιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ν. 3475/2006.

6.7. Αδειοδότηση ναών χωρίς έλεγχο σκοπιμότητας

Οι ισχύουσες ρυθμίσεις για την ίδρυση και λειτουργία ναών (Α.Ν. 1363/38, 1369/38 & 1672/39, ΒΔ της 20.5./2.6.39) ανάγουν το λατρευτικό σκοπό σε αιτία απαίτησης ειδικής προηγούμενης άδειας, και συνεπώς παραβιάζουν τη συνταγματική απαίτηση περί «ακόλυτης» άσκησης της λατρείας. Η δημόσια τάξη, τα χρηστά ήθη και η απαγόρευση προσηλυτισμού, μόνον συνταγματικώς προβλεπόμενοι περιορισμοί στην άσκηση της λατρείας, εξ ορισμού επιδέχονται μόνον εκ των υστέρων αποτίμηση και κατασταλτική αντιμετώπιση, και όχι προληπτική υπαγωγή αυτής καθ' εαυτήν της ίδρυσης ναού σε καθεστώς διοικητικής άδειας. Σε ανάλογη διαπίστωση έχει προβεί και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απόφαση «Μανουσάκης κατά Ελλάδος»).

Ο Συνήγορος **προτείνει** το δραστικό περιορισμό των προϋποθέσεων, ώστε ν' αφαιρεθεί από την αδειοδοτούσα αρχή κάθε αρμοδιότητα για κρίση σκοπιμότητας επί της «πραγματικής ανάγκης», και οι ναοί να υπάγονται μόνο στα γενικώς ισχύοντα περί αδειών δομήσεως, δηλαδή σε αμιγώς κτιριολογικούς (πολεοδομικούς, υγειονομικούς και συναφείς) προηγούμενους ελέγχους.

6.8. Ολοκλήρωση της έκδοσης όρων δόμησης σε ζώνες Β' προστασίας αρχαιολογικών χώρων

Σύμφωνα με τον αρχαιολογικό νόμο, η Γενική Γραμματεία Πολιτισμού και το ΥΠΕΚΑ έχουν συναρμοδιότητα για τον καθορισμό των ειδικών όρων δόμησης και των χρήσεων γης σε ζώνες Β' αρχαιολογικών χώρων (άρθρ. 13 παραγ. 2 του ν. 3028/2002). Εξακολουθούν, όμως, να υφίστανται καθυστερήσεις αναφορικά με τον καθορισμό των όρων αυτών, με συνέπεια να μη μπορούν να αξιοποιηθούν οι ιδιοκτησίες που εντάσσονται στις περιοχές αυτές. **Προτείνεται** η ολοκλήρωση της θεσμοθέτησης των όρων δόμησης στις εκκρεμείς ζώνες Β' προστασίας αρχαιολογικών ζώων, η οποία, πέρα από την αποσαφήνιση των δυνατοτήτων αξιοποίησης των σχετικών ιδιοκτησιών, θα συμβάλει και στην αποτελεσματικότερη προστασία και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων.

6.9. Αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε αρχαιολογικές και πολεοδομικές υπηρεσίες σε περιοχές ειδικών όρων δόμησης

Παρατηρείται σύγχυση αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε αρχαιολογικές και πολεοδομικές υπηρεσίες σε θέματα ειδικών όρων δόμησης (π.χ. περιοχή Μετς στην Αθήνα). Ο πολίτης, προσπαθώντας να προασπίσει τα δικά του συμφέροντα, βρίσκεται αντιμέτωπος με τη διοίκηση, η οποία δεν έχει ξεκαθαρίσει ακόμη ποιες είναι οι αρμοδιότητες κάθε φορά της κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσίας. Η «περιχαράκωση» καθεμιάς από τις αρμόδιες υπηρεσίες στις απόψεις τους για διαφορετική ερμηνεία των αρμοδιοτήτων τους και των ειδικών όρων δόμησης, επιβαρύνει τη λειτουργία των υπηρεσιών και κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την αμεροληψία της Διοίκησης. **Προτείνεται** η αποσαφήνιση και οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε αρχαιολογικές και πολεοδομικές υπηρεσίες στις περιοχές που ισχύουν ειδικοί όροι δόμησης, προκειμένου να μην καταλείπονται περιθώρια αντιφατικής δράσης της διοίκησης και να υπάρξει ασφάλεια δικαίου και αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

7. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

7.1. Αποσαφήνιση της ισχύος διατάξεων περί επικινδύνων οικοδομών και παροχή οδηγιών για την ορθή και ενιαία εφαρμογή τους

Όπως προκύπτει από τον συνδυασμό διατάξεων της πολεοδομικής νομοθεσίας και της διευκρινιστικής εγκυκλίου του ΥΠΕΚΑ, καθώς και του Κώδικα Δήμων και κοινοτήτων και του Ν.3852/2010, οι Δήμοι, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους για την προστασία της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων και για τον έλεγχο της προστασίας από επικίνδυνες οικοδομές, εφαρμόζουν τα μέτρα που υποδεικνύονται από την υπηρεσία που συνέταξε την σχετική έκθεση για την άρση του κινδύνου. **Προτείνεται** αυτό να καταστεί σαφές με σχετική εγκύκλιο οδηγία, η οποία να παρέχει και κατευθύνσεις ενιαίας εφαρμογής της πολεοδομικής νομοθεσίας, δεδομένου ότι απαιτείται αιτιολόγηση εκ μέρους του Δήμου για το βαθμό επάρκειας της παρέμβασης στην οικοδομή προς άρση του κινδύνου και το μέγεθος της παρέμβασης (μερική ή ολοκληρωτική κατεδάφιση).

7.2. Πρόβλεψη ιδιωτικών χώρων στάθμευσης για τις επιχειρήσεις ενοικίασης, πώλησης και επισκευής αυτοκινήτων, ώστε τα αυτοκίνητά τους να μη δεσμεύουν το οδόστρωμα

Η απουσία νομοθετικής πρόβλεψης για ιδιωτικό χώρο στάθμευσης των αυτοκινήτων που αποτελούν το αντικείμενο δραστηριότητας των επιχειρήσεων ενοικίασης, πώλησης και επισκευής αυτοκινήτων, έχει ως αποτέλεσμα την κατάληψη χώρων στάθμευσης σε παρακείμενους δρόμους, προκαλώντας προβλήματα στους περιόικους.

Προτείνεται με νομοθετική ρύθμιση να θεσπιστεί ρητά η υποχρέωση ύπαρξης χώρων στάθμευσης σε επιχειρήσεις α) πώλησης αυτοκινήτων, β) πώλησης μεταχειρισμένων αυτοκινήτων (μάντρες), γ) ενοικίασης αυτοκινήτων και δ) επισκευής αυτοκινήτων (συνεργεία), μέσα στις κτιριακές τους εγκαταστάσεις ή σε γειτονικό χώρο και για το σύνολο των αυτοκινήτων που προβλέπεται να φιλοξενούν καθημερινά.

7.3. Βελτίωση της λειτουργίας του Κτηματολογίου με άμεση αντιμετώπιση των προδήλων σφαλμάτων και μετεξέλιξη των μεταβατικών κτηματολογικών γραφείων σε οριστικά κτηματολογικά γραφεία (Κτηματολόγιο ΑΕ, ΥΠΕΚΑ και συναρμοδιότητα με Υπουργείο Δικαιοσύνης)

Η δυσκολία συνεργασίας με τα κατά τόπους προσωρινά κτηματολογικά γραφεία αναγκάζει πολλούς πολίτες να προσφύγουν στον Κτηματολογικό Δικαστή.

Προτείνεται να εκδοθούν σαφείς ερμηνευτικές εγκύκλιοι προς τους Προϊσταμένους των Κτηματολογικών Γραφείων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προδήλων σφαλμάτων.

Το διττό καθεστώς, που ισχύει μεταβατικά, υποθηκοφυλακείων και κτηματολογικών γραφείων, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με σαφές χρονοδιάγραμμα των εμπλεκόμενων υπουργείων Δικαιοσύνης και Περιβάλλοντος, προκειμένου να υπάρξει ολοκληρωμένη λειτουργία του Κτηματολογίου στη χώρα. **Επισημαίνεται** η ανάγκη ταχείας εξέλιξης των μεταβατικών κτηματολογικών γραφείων σε οριστικά κτηματολογικά γραφεία.

7.4. Επιτάχυνση της κύρωσης δασικών χαρτών και διαρκής μέριμνα για τη βελτίωση της διαδικασίας εξέτασης αντιρρήσεων ενώπιον των Επιτροπών Επίλυσης Δασικών Αμφισβητήσεων

Η κύρωση των δασικών χαρτών εγγενώς αποβαίνει προς όφελος πρωτίστως των πολιτών, οι οποίοι θα πληροφορούνται επίσημα για το χαρακτήρα της έκτασης που τους ενδιαφέρει, εύκολα και γρήγορα μέσω της αρμόδιας Διεύθυνσης Δασών ή των κτηματολογικών γραφείων.

Η καταγραφή των δασών και δασικών εκτάσεων επίσης θα οδηγήσει στην προστασία των δασών, των δασικών και χορτολιβαδικών εκτάσεων, οι οποίες επίσης καταχωρούνται κατά τη διαδικασία κατάρτισης δασικών χαρτών, στην υπεράσπιση των εμπραγμάτων δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των δασών, δασικών και χορτολιβαδικών εκτάσεων στις διαδικασίες του Εθνικού Κτηματολογίου. Η πλήρης αποτύπωση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος θα επιφέρει διασφάλιση της δημόσιας περιουσίας μέσω της δημιουργίας του πληροφοριακού υπόβαθρου για τη σύνταξη και λειτουργία του Δασολογίου.

Προτείνεται η διαρκής βελτίωση των διαδικασιών κύρωσης δασικών χαρτών προς επιτάχυνση της εξέτασης των αντιρρήσεων ενώπιον των Επιτροπών Επίλυσης Δασικών Αμφισβητήσεων και κατάρτιση δασολογίου.

8. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας

8.1. Βελτίωση της διαδικασίας υπαγωγής στα προγράμματα επιχορήγησης των νέων επαγγελματιών από τον ΟΑΕΔ

Στην Ειδική Έκθεση με θέμα *Υλοποίηση Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ-Εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη* (Ιούνιος 2007), έχει επισημανθεί ο ιδιαίτερα δυσμενής χαρακτήρας των επιπτώσεων της απόρριψης επιδότησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ανέργων, οι οποίοι αποστερούνται αναμενόμενων οικονομικών πόρων, απολύτως απαραίτητων κατά το πρώτο στάδιο λειτουργίας των επιχειρήσεών τους.

Πολλοί άνεργοι απορρίπτονται κατά το πρώτο στάδιο από την Τριμελή Επιτροπή Αξιολόγησης επειδή τα επιχειρηματικά τους σχέδια δεν συγκέντρωσαν τα απαραίτητα κριτήρια αξιολόγησης. Υποβάλλουν ένσταση κατά της απορριπτικής απόφασης και περιμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα να εξετασθεί η ένσταση τους από την Επιτροπή Επίλυσης Ενστάσεων του ΟΑΕΔ. Εάν εν τέλει το σχέδιο τους απορριφθεί βρίσκονται αντιμέτωποι με σοβαρά προβλήματα οφειλών απέναντι σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ασφαλιστικά ταμεία και προμηθευτές.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την επανεξέταση του τρόπου υπαγωγής στα προγράμματα επιχορήγησης των νέων επαγγελματιών. Συγκεκριμένα προτείνει:

- Να υπάρχει ένα στάδιο προετοιμασίας του επιχειρησιακού σχεδίου χωρίς οι άνεργοι να υποχρεούνται να κάνουν έναρξη επιτηδεύματος και να εγγράφονται στα ασφαλιστικά ταμεία των ελεύθερων επαγγελματιών εκ των προτέρων.

- Πριν απολέσουν την ιδιότητα του ανέργου να μπορούν να υποβάλουν για προέγκριση το επιχειρηματικό τους σχέδιο, το οποίο αν δεν συγκεντρώνει ένα μίνιμουμ κριτηρίων (και αντίστοιχη βαθμολογία) να μην προχωρεί στο στάδιο της υποβολής.

- Να προβλεφθεί η τεχνική υποστήριξη των ενδιαφερομένων κατά τη διαδικασία υποβολής ή κατά την εφαρμογή των επιχειρηματικών σχεδίων. Η τεχνική αυτή υποστήριξη μπορεί να παρέχεται από εξειδικευμένους φορείς και το κόστος της συμμετοχής τους να προβλέπεται ως επιλέξιμη δαπάνη του προγράμματος και να επιχορηγείται.

- Να εξετασθεί η σύμπραξη ΟΑΕΔ με άλλους κοινωνικούς εταίρους για την υποστήριξη των νέων επιχειρηματιών.

- Ειδικότερα, να παρέχεται υποστήριξη: στην εξειδίκευση και στον σχεδιασμό των προτάσεων επιχειρηματικών σχεδίων, στην ωρίμανση των προτάσεων, κατά την υλοποίηση των επιχειρησιακών σχεδίων (επιτάχυνση διαδικασιών για έγκαιρη ολοκλήρωση και επίτευξη στόχου απορρόφησης).

8.2. Βελτίωση της διαδικασίας απονομής παροχών ανεργίας, διοικητικός έλεγχος των σχετικών αποφάσεων και σύστημα ελέγχου της ανεργίας (ΟΑΕΔ)

Ως προς την ενημέρωση, υποδοχή και υποστήριξη των ανέργων από τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, ο Συνήγορος **προτείνει** μεταξύ άλλων τα εξής:

- Ορθή ενημέρωση των ασφαλισμένων σχετικά με τη διαδικασία εγγραφής στα μητρώα ανέργων και υποβολής αίτησης επιδότησης, και με προφορική ενημέρωση από το Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ).

- Απλούστευση της διαδικασίας, με την υποβολή ενιαίας αίτησης εγγραφής στα μητρώα και επιδότησης στις περιπτώσεις ανέργων που πληρούν τις προϋποθέσεις επιδότησης.

- Διαρκή ενημέρωση και τοποθέτηση υπαλλήλων κατάλληλης κατάρτισης στις υπηρεσίες υποδοχής του κοινού.

Ως προς την έκδοση, κοινοποίηση και αιτιολογία των αποφάσεων του ΟΑΕΔ, επισημαίνεται η ανάγκη σαφούς διατύπωσης του λόγου απόρριψης του αιτήματος. Ο Συνήγορος επίσης **προτείνει** την τροποποίηση και συμπλήρωση του Κανονισμού Παροχών Ανεργίας και Στρατεύσεως, ώστε να προβλέπεται η κλήση του ενδιαφερομένου πριν την έκδοση απορριπτικής απόφασης από κάθε όργανο, που επιλαμβάνεται διοικητικών προσφυγών, κατ' αναλογία όσων ισχύουν στη διαδικασία απονομής παροχών από το ΙΚΑ.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** επίσης, για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος ελέγχου της ανεργίας τα εξής:

- Επεξεργασία ενός εναλλακτικού συστήματος ελέγχου. Το σύστημα αυτό, χωρίς να καταργεί τη δυνατότητα ελέγχου μέσω αυτοπρόσωπης παρουσίας, θα προβλέπει και άλλους τρόπους υποβολής της δήλωσης, όπως π.χ. ταχυδρομικά, μέσω ΚΕΠ ή ηλεκτρονικά με προηγούμενη πιστοποίηση του χρήστη.

- Ηλεκτρονική διασταύρωση των στοιχείων των ανέργων, ανάλογα με τα ισχύοντα για την καταβολή του ΕΚΑΣ (διασύνδεση ΚΕΠΥΟ-ΚΗΥΚΥ).

- Κωδικοποίηση των διάσπαρτων διατάξεων που αφορούν τις υποχρεώσεις αναγγελίας πρόσληψης, απόλυσης και οικειοθελούς αποχώρησης που βαρύνουν εργοδότες και εργαζομένους προς τον ΟΑΕΔ, το ΙΚΑ και το ΣΕΠΕ.

8.3. Εναρμόνιση των χρόνων έναρξης χορήγησης της εξάμηνης άδειας και της ειδικής παροχής προστασίας της μητρότητας (ΟΑΕΔ)

Η σχετική με τη χορήγηση «της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας», υπ' αριθμ. 33891/606/07.05.08, υπουργική απόφαση ορίζει ως ημερομηνία έναρξης της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας την επομένη της λήξης της άδειας λοχείας ή της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο αδειάς, ενώ για την ειδική παροχή μητρότητας από τον ΟΑΕΔ η άσκηση του δικαιώματος υποβάλλεται εντός προθεσμίας 60 ημερών από την λήξη των προαναφερόμενων αδειών.

Λόγω της πρόβλεψης αυτής η εργαζόμενη υποχρεούται να συνεχίσει να απέχει από την εργασία της για το διάστημα κατά το οποίο αναμένει την απόφαση του ΟΑΕΔ, γιατί άλλως συμπίπτουν αναδρομικά οι χρόνοι εργασίας και ασφάλισης στο ΙΚΑ και λήψης ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας από τον ΟΑΕΔ, με παρελκόμενα προβλήματα κυρίως ως προς την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών από δύο διαφορετικές πηγές για το εν λόγω διάστημα. Αν, ωστόσο, εκδοθεί απορριπτική απόφαση από τον ΟΑΕΔ, η εργαζόμενη μένει ακάλυπτη για το διάστημα που παραμένει εκτός εργασίας και σε κάθε περίπτωση, η καθυστέρηση στην έκδοση

απάντησης από τον ΟΑΕΔ συνεπάγεται απώλεια μισθού και στέρηση ασφαλιστικών δικαιωμάτων για όσο διάστημα απέχει η εργαζόμενη από την εργασία της, το οποίο μπορεί να εκτείνεται και σε αρκετούς μήνες, όπως αποκαλύπτει η διοικητική πρακτική που ακολουθεί ο ΟΑΕΔ.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να τροποποιηθεί η σχετική ρύθμιση, προκειμένου να συμπίπτουν οι χρόνοι έναρξης της εξάμηνης άδειας και της ειδικής παροχής προστασίας της μητρότητας, την οποία καταβάλλει ο ΟΑΕΔ ως φορέας υλοποίησης της ρύθμισης. Συγκεκριμένα, ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει να οριστεί ως ημερομηνία έναρξης τόσο της *ειδικής άδειας* προστασίας της μητρότητας όσο και της *ειδικής παροχής* προστασίας της μητρότητας η *επομένη* της λήξης της άδειας λοχείας ή της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο αδειάς. Να παρέχεται, ωστόσο, η δυνατότητα υποβολής αιτήσεων για την ειδική παροχή προστασίας μητρότητας εξήντα (60) μέρες πριν από την λήξη των προβλεπόμενων αδειών (λοχείας-ισόχρονης).

8.4. Κατάργηση τρίμηνης προθεσμίας για την αίτηση συμπληρωματικής παροχής προστασίας μητρότητας (ΟΑΕΔ)

Ο Συνήγορος του Πολίτη συνεχίζει να λαμβάνει αναφορές σχετικά με την απόρριψη αιτημάτων για χορήγηση της συμπληρωματικής παροχής μητρότητας από τον ΟΑΕΔ, λόγω εκπρόθεσμης υποβολής αίτησης. Παρά το γεγονός ότι το πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι συγκεκριμένες αναφερόμενες επιλύθηκε, το ζήτημα της εκπρόθεσμης υποβολής αίτησης και της παραγραφής του δικαιώματος για συμπληρωματική παροχή μητρότητας παραμένει ανοιχτό, δημιουργώντας ζητήματα ενδεχομένως άνισης μεταχείρισης παρόμοιων περιπτώσεων από τον ΟΑΕΔ αλλά και προκαλώντας παράλληλα επιπλέον φόρτο εργασίας στις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ (τοπικές υπηρεσίες, Περιφερειακές διευθύνσεις-επιφορτισμένες με την εκδίκαση ενστάσεων πρώτου βαθμού και το ΔΣ του ΟΑΕΔ που επιλαμβάνεται των δευτεροβάθμιων ενστάσεων), καθώς καλούνται να αντιμετωπίσουν κάθε περίπτωση χωριστά.

Για το ζήτημα αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη **επισημαίνει** ότι η θέσπιση τρίμηνης προθεσμίας, και μάλιστα χωρίς να έχει προηγουμένως καταλλήλως ενημερωθεί η ασφαλισμένη, μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό των δικαιούχων γυναικών από το δικαίωμα σε συμπληρωματική παροχή μητρότητας και συνεπώς δημιουργεί έναν επιπλέον περιορισμό που αντιστρατεύεται το πνεύμα του θεσμού που εισάγει ο Ν. 549/1977 (Κανονισμός Συμπληρωματικής Παροχής Μητρότητας), δηλαδή τη διατήρηση των αποδοχών της εργαζόμενης γυναίκας στο ίδιο επίπεδο καθ' όλη τη διάρκεια της ασφαλιστικής προστασίας της μητρότητας. Για τον λόγο αυτό ο Συνήγορος **προτείνει** την άρση της σχετικής προθεσμίας, με την αναγκαία τροποποίηση του σχετικού Κανονισμού.

8.5. Νομοθετική αναμόρφωση και ενίσχυση της εφαρμογής του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων (Συναρμοδιότητα με το Υπουργείο Δικαιοσύνης)

Ο Συνήγορος του Πολίτη, διαπιστώνει ότι, στη χώρα μας, η αναδοχή παραμένει εξαιρετικά υποβαθμισμένη και ελάχιστα εφαρμοζόμενη, παρά τις επιταγές των διεθνών συμβάσεων και της εθνικής νομοθεσίας. Η αναδοχή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται πάντα ως *προτιμητέα* επιλογή έναντι της ιδρυματικής φροντίδας για παιδιά που χρειάζεται να απομακρυνθούν από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Επισημαίνεται ότι το συνολικό κόστος της αναδοχής εκτιμάται ότι είναι πολύ

μικρότερο (τουλάχιστον κατά το 1/3) από αυτό της φιλοξενίας παιδιών σε ιδρύματα παιδικής προστασίας.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου προκειμένου να είναι εφικτή η άμεση τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες παιδιών που απομακρύνονται από τις φυσικές τους οικογένειες με εισαγγελική εντολή. Επίσης, τη συστηματική υλοποίηση του θεσμού από τις κατά τόπους κοινωνικές υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες και χωρίς την προηγούμενη εισαγωγή των ενδιαφερόμενων παιδιών σε ιδρύματα παιδικής προστασίας. Για τον σκοπό αυτό, η Αρχή προτείνει την άμεση προώθηση του σχεδίου διατάγματος και της εφαρμοστικής ΚΥΑ, που έχει υποβάλλει το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (ΚΕΣΑΘΕΑ) προς τα συναρμόδια Υπουργεία. Ο Συνήγορος προτείνει επίσης, την επίσηυση της δημιουργίας του «Εθνικού Μητρώου Αναδόχων Γονέων Ανηλίκων», το οποίο προβλέπεται να τηρείται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

8.6. Ρητή νομοθετική πρόβλεψη για την ασφαλιστική κάλυψη των ανηλίκων που βρίσκονται σε αναδοχή

Το ΠΔ 86/2009 ρύθμισε μεταξύ άλλων και την ιατροφαρμακευτική κάλυψη των ανήλικων που τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες, ορίζοντας ότι : *«Ο ανήλικος που τοποθετείται σε ανάδοχη οικογένεια, και για όσο διάστημα διαρκεί η αναδοχή, καλύπτεται ιατροφαρμακευτικά από τον ασφαλιστικό οργανισμό του έχοντος την επιμέλειά του»* (άρ.4 παρ.2 εδ.α’).

Ωστόσο, η πρόβλεψη αυτή εμφανίζεται να έχει εκδοθεί καθ’υπέρβαση της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρ.9 παρ.5 του Ν. 2082/1992 για την ‘Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας’, που προβλέπει: *«Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης, ρυθμίζονται στις λεπτομέρειές τους η οργάνωση και η λειτουργία του θεσμού των αναδόχων οικογενειών μέσα στα όρια που χαράσσονται από τα άρθρα 1655 έως 1665 του Αστικού Κώδικα και των προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου»*, διότι δεν ορίζεται ρητά ούτε συνάγεται σαφώς ότι μπορεί να επέλθει με την έκδοση του διατάγματος αυτού η τροποποίηση των υφιστάμενων τυπικών νόμων κοινωνικοασφαλιστικού περιεχομένου. Για το λόγο αυτό, ασφαλιστικοί φορείς έχουν αρνηθεί την εφαρμογή της διάταξης αυτής του ΠΔ 86/2009.

Ενόψει επικείμενης τροποποίησης του ανωτέρω διατάγματος, με πρωτοβουλία που έχει αναληφθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** τη ρητή νομοθετική πρόβλεψη των θεμάτων ιατροφαρμακευτικής κάλυψης των ανηλίκων τοποθετούμενων σε ανάδοχες οικογένειες.

8.7. Αποτελεσματικότερη συμμόρφωση του ΙΚΑ σε δικαστικές αποφάσεις επί καταγγελιών για μη ασφάλιση

Όταν εκδίδεται απόφαση διοικητικού δικαστηρίου, ύστερα από προσφυγή ασφαλισμένου κατά απορριπτικής απόφασης του ΙΚΑ σε καταγγελία για μη ασφάλιση, με την οποία γίνεται δεκτή η προσφυγή του ασφαλισμένου, η απόφαση αυτή παράγει *δεδικασμένο*, το οποίο δεσμεύει κατ’ αρχήν το ΙΚΑ, που ήταν διάδικος στην οικεία δίκη. Το δεδικασμένο, με το οποίο καλείται το ΙΚΑ να συμμορφωθεί, συνίσταται στην *αναγνώριση ότι ο επίδικος χρόνος ήταν πραγματικός χρόνος εξαρτημένης εργασίας του ενδιαφερομένου για λογαριασμό της συγκεκριμένης*

επιχείρησης, υπακτέος στην υποχρεωτική και αυτοδίκαιη ασφάλιση του ΙΚΑ. Το ΙΚΑ, όμως, προκειμένου να συμμορφωθεί με την απόφαση δεν προβαίνει σε βεβαίωση του χρόνου ασφάλισης, αλλά θεωρεί ότι πρέπει να προβεί στην έκδοση πράξης επιβολής εισφορών (ΠΕΕ) κατά του εργοδότη, με την οποία ανοίγει νέα σειρά αμφισβητήσεων. Μετά την κοινοποίηση της ΠΕΕ, το ΙΚΑ αναμένει την παρέλευση της προθεσμίας των 30 ημερών για την άσκηση εκ μέρους του εργοδότη ένστασης και, εάν αυτή ασκηθεί, η βεβαίωση του χρόνου ασφάλισης αναβάλλεται μέχρι την οριστικοποίηση της ΠΕΕ, πράγμα που μπορεί να σημαίνει και την έναρξη και ολοκλήρωση νέας δίκης εκ μέρους πλέον του εργοδότη. Αποτέλεσμα είναι η μη συμμόρφωση της διοίκησης στο δεδικασμένο που προκύπτει από δικαστική απόφαση και η ανακύκλωση της διαφοράς και η περαιτέρω ταλαιπωρία του ασφαλισμένου.

Ο Συνήγορος επισημαίνει ότι ενόψει του χαρακτήρα της έννομης σχέσης κοινωνικής ασφάλισης μισθωτών, ως σχέσης που εμπλέκει τρία πρόσωπα (τον ασφαλιστικό φορέα, τον ασφαλισμένο και τον εργοδότη), αποφάσεις σχετικά με τον χρόνο ασφάλισης μεταξύ του ασφαλιστικού φορέα και ενός εκ των μερών της εργασιακής σχέσης, επιδρούν και στον τρίτο μη διάδικο και η συμμόρφωση της διοίκησης στις εν λόγω αποφάσεις αναγκαία επιδρά επί της έννομης κατάστασης του τρίτου αυτού (ασφαλισμένου ή εργοδότη).

Ο Συνήγορος συνεπώς **προτείνει να ενημερώνεται εγκαίρως ο τρίτος μη διάδικος (εργοδότης ή ασφαλισμένος) για την εκκρεμή δίκη και για τα δικονομικά δικαιώματα παρέμβασης και τριτανakoπήs**, προκειμένου να διευκολυνθεί η οριστική συμμόρφωση στις δικαστικές αποφάσεις, που παράγουν δεδικασμένο επί καταγγελιών για μη ασφάλιση και να αποφεύγεται η καθυστέρηση οριστικής επίλυσης της διαφοράς και η ανακύκλωσή της με την έναρξη νέας διοικητικής διαδικασίας και ενδεχομένως νέας δίκης.

8.8. Διασφάλιση του απορρήτου της καταγγελίας ασφαλισμένου στο ΙΚΑ για μη ασφάλιση, με ρύθμιση αντίστοιχη με τα ισχύοντα για καταγγελίες εργαζομένων στην Επιθεώρηση Εργασίας

Από τη διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου, που διέπει την εξέταση καταγγελιών των ασφαλισμένων, προκύπτει ότι δεν υπάρχει ειδική διάταξη, που να δεσμεύει τα όργανα του ΙΚΑ, ώστε να μην ανακοινώνουν στους εργοδότες την ύπαρξη καταγγελίας για μη επικόλληση ενσήμων ή το όνομα του καταγγέλλοντος. Από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 26 του Δημοσιοϋπαλληλικού Κώδικα και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ο εργοδότης θεμελιώνει δικαίωμα πρόσβασης στην καταγγελία, η γνώση ωστόσο αυτή μπορεί να έχει καταλυτικές συνέπειες ως προς την ίδια τη διατήρηση της θέσης εργασίας από τον εργαζόμενο. Ο φόβος της αντεκδίκησης εξηγεί, άλλωστε, γιατί οι περισσότερες καταγγελίες για μη ασφάλιση υποβάλλονται στο ΙΚΑ μετά την απόλυση.

Ο Συνήγορος ωστόσο επισημαίνει ότι τα όργανα του ΙΚΑ έχουν όχι μόνο την αρμοδιότητα αλλά και την υποχρέωση να προβαίνουν σε ελέγχους σχετικά με την υπαγωγή στην ασφάλιση και τη βεβαίωση των εισφορών. Επίσης, οι πράξεις επιβολής εισφορών θα πρέπει να θεμελιώνονται στα στοιχεία που ορίζει ο νόμος, τα οποία είναι ανεξάρτητα από την καταγγελία. Και η προστασία του ασφαλισμένου μισθωτού κατά τη διερεύνηση καταγγελιών για μη ασφάλιση ή για πλημμελή ασφάλιση συνιστά εύλογα προστατευόμενο συμφέρον.

Ενόψει των παραπάνω, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την υιοθέτηση διάταξης για το ΙΚΑ αντίστοιχης με αυτήν που ισχύει για τους υπαλλήλους του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (άρθρο 8 του ΝΔ 2954/1954), η οποία να

απαγορεύει τη γνωστοποίηση του ονόματος των ασφαλισμένων, που υποβάλλουν καταγγελίες ή παράπονα καθώς και τη χορήγηση αντιγράφων των εγγράφων καταγγελιών.

8.9. Αναγνώριση αμφισβητούμενου χρόνου ασφάλισης για εργασία που παρασχέθηκε σε φορείς του δημόσιου τομέα

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει διερευνήσει σημαντικό αριθμό αναφορών μισθωτών, ασφαλισμένων του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ), που εργάζονταν κατά το παρελθόν σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα και το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν τους αναγνωρίζει, ως χρόνο ασφάλισης, το χρόνο εργασίας τους στη δημόσια υπηρεσία, λόγω καταστροφής των αρχείων είτε του εργοδότη (Δημόσιο ή ΝΠΔΔ) είτε του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Το ζήτημα ανακύπτει κατά τη διαδικασία διερεύνησης, που ακολουθεί, μετά την υποβολή εκ μέρους του ασφαλισμένου υπεύθυνης δήλωσης απώλειας ασφαλιστικού βιβλιαρίου (ΥΔΑΑΒ), σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κανονισμού Ασφάλισης του ΙΚΑ. Στις περιπτώσεις αυτές, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν αμφισβητεί την παροχή εργασίας, αλλά την καταβολή των οφειλόμενων εργοδοτικών εισφορών, αφού δεν υπάρχουν έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία, που να την αποδεικνύουν.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι κατά γενική αρχή του δικαίου η διοίκηση δεν μπορεί να επικαλείται τις δικές της πλημμέλειες ή παραβιάσεις του νόμου για να απορρίπτει αιτήματα των πολιτών, αφού ακόμα κι αν δεν έχουν καταβληθεί οι οφειλόμενες ασφαλιστικές εισφορές, πρόκειται για παραβίαση της νομιμότητας εκ μέρους ενός δημόσιου φορέα. Ο Συνήγορος **προτείνει** να αναγνωρίζεται στον ασφαλισμένο, που εργάστηκε σε φορέα του δημοσίου, ο επίμαχος χρόνος εργασίας ως χρόνος ασφάλισης – και σε κάθε περίπτωση, να αναγνωρίζονται ως χρόνος ασφάλισης οι ημέρες εργασίας που είναι αναγκαίες για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος- εφόσον από τα πραγματικά στοιχεία της περίπτωσης προκύπτει ότι η παροχή εργασίας δεν αμφισβητείται.

8.10. Έγκαιροι επιτόπιοι έλεγχοι και έγκαιρη επιβολή των οφειλομένων εργοδοτικών εισφορών ασφάλισης στους εργοδότες που εισφοροδιαφεύγουν

Πρόβλημα ανακύπτει όταν το ΙΚΑ δεν ενεργεί εγκαίρως επιτόπιους ελέγχους, για να διαπιστώσει τυχόν ανασφάλιστη εργασία και να επιβάλει άμεσα πράξεις επιβολής εισφορών (ΠΕΕ), αλλά επικαλούμενο τη δεκαετή παραγραφή, επιβάλλει εισφορές και πρόστιμα εις βάρος εργοδοτών, κοινών επιχειρήσεων και οικοδομικών έργων λίγο πριν την εκπνοή της δεκαετούς προθεσμίας. Αυτό έχει ως συνέπεια τα οφειλόμενα -εκ μέρους των εργοδοτών- ποσά να διογκώνονται υπέρμετρα με τα πρόστιμα και τις προσαυξήσεις και να καθίστανται δυσανάλογα της παράβασης και δυσβάστακτα για τους οφειλέτες. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, π.χ. στις περιπτώσεις των κληρονόμων επιχείρησης ή των ιδιοκτητών της οικοδομής, που είναι ανυποψίαστοι για τις οφειλές του κληρονομούμενου ή του εργολάβου της οικοδομής, η μη όχλησή τους επί δεκαετία, τους στερεί τη δυνατότητα έγκαιρης εξόφλησης και αποφυγής των προστίμων και των πρόσθετων επιβαρύνσεων

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την εντατικοποίηση των επιτοπίων ελέγχων, που συμβάλλουν στην πάταξη της εισφοροδιαφυγής και την έγκαιρη ενημέρωση των εργοδοτών και επιβολή των οφειλομένων εισφορών.

8.11. Αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών και συμψηφισμός αυτών με υφιστάμενες παροχές

Για την είσπραξη των αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών προς το ΙΚΑ, εφαρμόζονται κατ' αρχήν οι διατάξεις του ΚΕΔΕ (ΝΔ 356/74). Σύμφωνα δε με το άρθρο 31 του ΚΕΔΕ, όπως ισχύει, «δεν επιτρέπεται η κατάσχεση μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων που καταβάλλονται περιοδικά, εφόσον το ποσό αυτών μηνιαίως είναι μικρότερο των χιλίων (1.000) ευρώ, στις περιπτώσεις δε που υπερβαίνει το ποσό αυτό επιτρέπεται η κατάσχεση επί του ενός τετάρτου (1/4) αυτών, το εναπομένον όμως ποσό δεν μπορεί να είναι κατώτερο των χιλίων (1.000) ευρώ». Η διάταξη αυτή αφορά την κατάσχεση από το Δημόσιο μισθών και συντάξεων εις χείρας τρίτου. Ειδικότερα ως προς την κατάσχεση σύνταξης, η διάταξη ορίζει περιορισμό στην κατάσχεση που θα επιβάλει επί της σύνταξως εις χείρας του ασφαλιστικού οργανισμού ως τρίτου.

Τέλος, στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 40 παρ. 4 ορίζεται ότι «Συμψηφισμός κατά δόσεις με τας κατά τον παρόντα νόμον χορηγουμένας παροχάς, επιτρέπεται μόνον προς απόσβεσιν οφειλής των δικαιούχων προς το ΙΚΑ. Ο δια τον ανωτέρω λόγον συμψηφισμός ενεργείται απ' ευθείας παρά του ΙΚΑ».

Για την αναζήτηση και είσπραξη των αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών, το ΙΚΑ συμψηφίζει μέχρι του ορίου του ¼ την καταβαλλόμενη από το ίδιο σύνταξη μέχρι το ύψος της οφειλής του συνταξιούχου. Το ΙΚΑ δεν είναι όμως «τρίτος» κατά την έννοια του άρθρου 31 του ΚΕΔΕ, αλλά όντας ταυτόχρονα οφειλέτης της σύνταξης έναντι του συνταξιούχου κατά του οποίου έχει μία απαίτηση, συμψηφίζει τα δύο ποσά. Η μέχρι σήμερα διοικητική πρακτική συνίσταται στην υιοθέτηση του ορίου του ¼ για τον συμψηφισμό της σύνταξης με την οφειλή από τις αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές, αλλά όχι του ορίου των 1000 ευρώ, όπως προκύπτει από τη διάταξη του ΚΕΔΕ. Ωστόσο, από το συνδυασμό όλων των παραπάνω διατάξεων μπορεί να συναγάγει κανείς ότι η σχετική διάταξη του ΚΕΔΕ περί μερικού ακατασχέτου της σύνταξης για χρέη στο δημόσιο ισχύει και έναντι του ιδίου του ΙΚΑ, ασφαλιστικού φορέα ο οποίος καταβάλλει τη σύνταξη (έστω και αν δεν είναι τρίτος κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 31) και συνεπώς η μη εφαρμογή του ορίου των 1000 ευρώ εκ μέρους του ΙΚΑ κατά τον συμψηφισμό δεν είναι σύννομη.

Προκειμένου να διασφαλισθεί ομοιόμορφα η ελάχιστη αυτή προστασία των συνταξιοδοτικών και άλλων κοινωνικών παροχών και να αρθούν αμφισβητήσεις σχετικά με τις εφαρμοστέες διάσπαρτες διατάξεις, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** την ενιαία νομοθετική ρύθμιση του θέματος. Τον Συνήγορο έχει απασχολήσει το ζήτημα της προστασίας ενός απόλυτου (ονομαστικού) ελάχιστου ποσού συνταξιοδοτικής παροχής κατά τον συμψηφισμό, σε κάθε περίπτωση (συνολικότερα για όλους τους ασφαλιστικούς φορείς), ενώ το νομικό πλαίσιο σε πολλές περιπτώσεις εμφανίζεται κατακερματισμένο και μη συνεκτικό. Ωστόσο, η ratio όλων των διατάξεων που προβλέπουν όρια ως προς την κατάσχεση ή τον συμψηφισμό μισθών και συντάξεων, είναι κοινή: λαμβάνοντας υπ' όψιν τον βιοποριστικό χαρακτήρα των παροχών (μισθολογικών, ασφαλιστικών και προνοιακών), αποκλείουν τη στέρησή τους από τους δικαιούχους ή και τη μείωση κάτω από ένα ποσό, προκειμένου να μη διακυβευθεί σοβαρά η οικονομική τους ισορροπία. Η προστασία αυτή βρίσκεται άλλωστε συνταγματικό έρεισμα στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος με το οποίο κατοχυρώνεται η αξία της ανθρώπινης ζωής, στο άρθρο 22 που προστατεύει το δικαίωμα στην εργασία και υποχρεώνει το κράτος να μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, στο άρθρο 21 το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα στην

κοινωνική πρόνοια, σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 1 που κατοχυρώνει την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου.

8.12. Ανάθεση στους Διευθυντές των Τοπικών Υποκαταστημάτων του ΙΚΑ να παρέχουν σε άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς τα ασφαλιστικά στοιχεία των αιτούντων επικουρική σύνταξη, σύμφωνα με τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης

Η ανάθεση της αρμοδιότητας με απόφαση (2001) του διοικητή ΙΚΑ προς τους Διευθυντές των Τοπικών Υποκαταστημάτων να παρέχουν ασφαλιστικά στοιχεία σε άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς αφορά μόνον την αναγνώριση δικαιώματος σε παροχές του κλάδου κύριας σύνταξης, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η διαδικασία απονομής της επικουρικής συνταξιοδοτικής παροχής..

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να επεκταθεί η ανάθεση της αρμοδιότητας στους Διευθυντές των Τοπικών Υποκαταστημάτων του ΙΚΑ, σχετικά με την παροχή ασφαλιστικών στοιχείων του αιτούντος, βάσει των διατάξεων της διαδοχικής ασφάλισης, προς τον απονέμοντα τη σύνταξη ασφαλιστικό οργανισμό και σε παροχές του κλάδου επικουρικής σύνταξης.

8.13. Ανάγκη σαφούς, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων των Τοπικών Διοικητικών Επιτροπών του ΙΚΑ, που εξετάζουν σε δεύτερο βαθμό τα αιτήματα των ασφαλισμένων και συνταξιούχων του Ιδρύματος

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπιστώνει ότι η έκδοση αναιτιολόγητων αποφάσεων ή αποφάσεων με ελλιπή αιτιολογία όχι μόνον σε πρώτο βαθμό αλλά και στο δεύτερο βαθμό της διοικητικής διαδικασίας του ΙΚΑ από τις Τοπικές Διοικητικές Επιτροπές (ΤΔΕ) επιτείνει, αντί να επιλύει, τις αμφισβητήσεις των ενδιαφερομένων και τους εξαναγκάζει στη χρονοβόρο και δαπανηρή διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Παρά τις σχετικές εγκύκλιες οδηγίες της Διοίκησης προς τα Υποκαταστήματα του ΙΚΑ, οι αποφάσεις των ΤΔΕ παραμένουν στην πλειονότητά τους αναιτιολόγητες.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** τη βελτίωση της συγκρότησης και της λειτουργίας των ΤΔΕ, ώστε να καταστεί δυνατόν να επιτελούν αποτελεσματικά και ουσιαστικά την αποστολή τους (αύξηση του αριθμού των ΤΔΕ, αύξηση του αριθμού των συνεδριάσεών τους, επαρκής γραμματειακή υποστήριξη, τυποποίηση σχετικών εγγράφων, ιδίως στις περιπτώσεις αιτημάτων που απαντώνται με μεγάλη συχνότητα, έγκαιρη αποστολή των φακέλων, μαζί με την εισήγηση της Υπηρεσίας, προς τα μέλη της ΤΔΕ ώστε να υπάρχει επαρκής χρόνος μελέτης). Και κυρίως, η έκδοση αποφάσεων με σαφή, ειδική και επαρκή αιτιολογία είναι αυτή που διασφαλίζει την εμπιστοσύνη του ασφαλισμένου στον ασφαλιστικό του οργανισμό.

8.14. Ανάγκη σαφούς, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων των Υγειονομικών Επιτροπών (ΟΚΑ)

Τα προαναφερόμενα για την ανάγκη πλήρους, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων των ΤΔΕ ισχύουν αντίστοιχα και για τις γνωματεύσεις των υγειονομικών επιτροπών των ασφαλιστικών οργανισμών, οι κρίσεις των οποίων, ενσωματώνονται στις αποφάσεις των ασφαλιστικών οργάνων, με τις οποίες απονέμονται παροχές ασθένειας και αναπηρίας. Ενδεχόμενα ελαττώματα των αποφάσεων των υγειονομικών επιτροπών καθιστούν ελαττωματικές και τις ατομικές

διοικητικές πράξεις των οργάνων των ασφαλιστικών οργανισμών, στις οποίες ενσωματώνονται. Η ειδική αιτιολόγηση απαιτείται, κυρίως, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η κρίση της Δευτεροβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής (ΒΥΕ) επιδεινώνει τη θέση του ασφαλισμένου σε σχέση με τη γνωμάτευση της Πρωτοβάθμιας (ΑΥΕ), δίνοντας σημαντικά μικρότερο ποσοστό ανατομοφυσιολογικής βλάβης, χωρίς να προκύπτει αντίστοιχη βελτίωση της κατάστασης της υγείας του παθόντος.

Ο Συνήγορος **επισημαίνει** την ανάγκη πλήρους, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας των υγειονομικών επιτροπών εξακολουθεί να συντρέχει και για τις γνωματεύσεις των υγειονομικών επιτροπών, που λειτουργούν στο πλαίσιο του συσταθέντος με το άρθρο 6 του Ν. 3863/2010 Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ).

8.15. Ανασύσταση φακέλου και χωρίς διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) όταν διαπιστώνεται απώλεια πρωτοτύπων δικαιολογητικών στον Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (ΟΠΑΔ)

Με αφορμή αναφορά σχετικά με, ιδιαιτέρως μεγάλης αξίας, απώλεια πρωτότυπων δικαιολογητικών στην Υπηρεσία Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (ΥΠΑΔ) Δυτικής Αθήνας, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι ακολουθείται η ιδιαιτέρως χρονοβόρα διαδικασία της διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ), για τη διαπίστωση της απώλειας και την ανασύσταση φακέλου με χρήση φωτοτυπιών, που κατατίθενται εκ νέου από τους ασφαλισμένους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι από τη διάταξη του αρθ. 22 του ΝΔ 496/1974 (ΦΕΚ Α' 204), *περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου*, δεν προκύπτει η υποχρέωση εξάρτησης της πληρωμής των δαπανών από τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, η οποία -λόγω της φύσεως της διαδικασίας που ακολουθείται- επιτείνει την καθυστέρηση της ολοκλήρωσης της διαδικασίας εκκαθάρισης των δαπανών. Ο Συνήγορος **προτείνει** να απαιτείται μόνο η διαπίστωση της μη εξοφλήσης των δαπανών, όταν είναι δεδομένο από τις συνθήκες ότι τα δικαιολογητικά έχουν απολεσθεί εντός της υπηρεσίας.

8.16. Χορήγηση της δαπάνης για διενέργεια απλής μαστογραφίας σε ασφαλισμένες που προβαίνουν, με ίδιο κόστος, σε διενέργεια ψηφιακής μαστογραφίας (ΟΚΑ)

Στο πλαίσιο της ιατρικής περίθαλψης, που παρέχουν οι ασφαλιστικοί οργανισμοί στους ασφαλισμένους τους, καθιερώνεται η υποχρεωτική προληπτική ιατρική, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, εξετάσεις για την πρόληψη γυναικολογικών καρκίνων, όπως test pap και μαστογραφία. Αν και στις σχετικές διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας δεν εξειδικεύεται το είδος της μαστογραφίας που πρέπει να διενεργείται -καθώς ίσως οι διατάξεις αυτές είναι παλαιότερες της προόδου, που έχει σημειωθεί στις διαγνωστικές τεχνικές απεικόνισης- τα ασφαλιστικά ταμεία και το Δημόσιο δεν καλύπτουν στην πλειοψηφία τους τη δαπάνη της ψηφιακής μαστογραφίας, αλλά μόνο τη δαπάνη της απλής μαστογραφίας.

Ο Συνήγορος **προτείνει** να χορηγείται από τους ασφαλιστικούς οργανισμούς κατ'ελάχιστον η δαπάνη για απλή μαστογραφία, ακόμα και εάν η ασφαλισμένη προβαίνει σε ψηφιακή και να καλύπτει η ίδια η ασφαλισμένη το επιπλέον κόστος.

8.17 Εξυπηρέτηση του κοινού των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης σε συγκεκριμένες ημέρες και ώρες (ΟΚΑ)

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπιστώνει ότι ο όγκος εργασίας των ασφαλιστικών οργανισμών έχει αυξηθεί σημαντικά το τελευταίο χρονικό διάστημα, κυρίως, λόγω της αύξησης του αριθμού των αιτήσεων συνταξιοδότησης και της ταυτόχρονης μείωσης του αριθμού των υπηρετούντων υπαλλήλων στους εν λόγω οργανισμούς. Οι εναπομείναντες υπάλληλοι δέχονται καθημερινά στα γραφεία τους μεγάλο αριθμό πολιτών και στον ελάχιστο χρόνο που απομένει μέχρι τη λήξη του ωραρίου τους αδυνατούν να ανταποκριθούν στη μελέτη των συνταξιοδοτικών φακέλων και στην έκδοση των αποφάσεων των σχετικών με την απονομή των συνταξιοδοτικών παροχών και την εξέταση των λοιπών ασφαλιστικών θεμάτων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να διατηρηθεί μεν η καθημερινή πρόσβαση του κοινού στις υπηρεσίες πρωτοκόλλου, αλλά να διευθετηθεί η πρόσβαση του κοινού στις λοιπές υπηρεσίες είτε σε λίγες ώρες ημερησίως είτε σε λιγότερες ημέρες εβδομαδιαίως. Μπορεί, ενδεχομένως, να προκριθεί ένας συνδυασμός των παραπάνω, κατά το πρότυπο λειτουργίας της Διεύθυνσης Συντάξεων του ΓΛΚ, όπου το κοινό έχει πρόσβαση στους εισηγητές των πράξεων κανονισμού συντάξεων κάθε Δευτέρα και Πέμπτη 11:30 – 14:00, ενώ η πρόσβαση στο γραφείο πρωτοκόλλου για την κατάθεση εγγράφων και αιτημάτων είναι ελεύθερη όλες τις εργάσιμες ώρες. Εξυπακούεται ότι το τηλεφωνικό κέντρο θα έχει την δυνατότητα να παρέχει γενικής φύσεως πληροφορίες στο κοινό όλες τις εργάσιμες ημέρες και ώρες.

8.18 Το δικαίωμα σε προηγούμενη ακρόαση, πριν την έκδοση δυσμενών διοικητικών πράξεων, ιδίως επί οικοδομοτεχνικών έργων (άρθ. 20 του Σ. και άρθ. 6 του ΚΔΔ Ν. 2690/1999)

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δεχτεί σημαντικό αριθμό αναφορών πολιτών, που διαμαρτύρονται για την επιβολή καταλογιστικών πράξεων τόσο επί των κοινών επιχειρήσεων όσο, κυρίως, επί των οικοδομοτεχνικών έργων, χωρίς να τους δοθεί η δυνατότητα να αναπτύξουν, προηγουμένως, τους ισχυρισμούς τους ή να υποβάλουν στοιχεία ικανά να αναμορφώσουν προς όφελός τους τα πραγματικά δεδομένα της ασφαλιστικής τους σχέσης.

Έχει παρατηρηθεί ότι, σε μεγάλο βαθμό, τα Υποκαταστήματα του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ εφαρμόζουν το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης, μόνο στις περιπτώσεις απορριπτικών συνταξιοδοτικών αποφάσεων, επικαλούμενα το άρθρο 46 του Ν. 2676/1999 και την υπ. αριθμ. 51/200 εγκύκλιο. Το γεγονός ότι οι διατάξεις αυτές προβλέπουν τον τρόπο και τη διαδικασία κλήσης σε προηγούμενη ακρόαση ενόψει απορριπτικών συνταξιοδοτικών αποφάσεων δεν απαλλάσσει το Ίδρυμα από την υποχρέωση να ικανοποιεί το δικαίωμα αυτό και ενόψει έκδοσης άλλων δυσμενών διοικητικών πράξεων όπως π.χ. καταλογιστικές πράξεις, Πράξεις Επιβολής Εισφορών (ΠΕΕ), κοκ..

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** προς το ΙΚΑ να τηρείται πιστά σε κάθε περίπτωση η υποχρέωση προηγούμενης ακρόασης, που προβλέπεται στο άρθρο 20 παρ.2 Συντάγματος και στο Ν. 2690/1991, πριν την έκδοση κάθε είδους δυσμενούς καταλογιστικής πράξης ή ΠΕΕ. Ειδικότερα, όσον αφορά τα οικοδομοτεχνικά έργα, η προηγούμενη ακρόαση του πολίτη μπορεί να άρχεται από τη διαδικασία ελέγχου της επιχείρησης ή της οικοδομής, έτσι ώστε ο κύριος του έργου ή ο εργοδότης να έχει την ευχέρεια να παράσχει διευκρινίσεις και να υποβάλει στοιχεία, ικανά να αναμορφώσουν τα δεδομένα της ασφαλιστικής σχέσης και να οδηγήσουν στην

έκδοση βásiμων και περισσότερο τεκμηριωμένων ΠΕΕ ή άλλων επιβαρυντικών πράξεων.

9. Υπουργείο Υγείας

9.1. Κατάρτιση πρωτοκόλλου διαδικασίας στο πλαίσιο διαγωνισμών προμηθειών του δημόσιου και τήρηση αυτού σε άμεσα προσβάσιμο δημόσιο αρχείο

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο διερεύνησης αναφοράς για μη έγκαιρη και εμπειριστατωμένη απάντηση σε ένσταση διαγωνιζόμενου στο πλαίσιο του διαγωνισμού προμήθειας δημόσιου νοσοκομείου, απέστειλε σχετικό πόρισμα στην Υπουργό Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στο πόρισμα αυτό υπογραμμίζεται ότι ακόμα και μετά τη διαμεσολάβηση της Αρχής, δόθηκε απάντηση στην ένσταση μετά τη λήξη του διαγωνισμού, η οποία μάλιστα ήταν προσχηματική και δεν ανταποκρινόταν στην υποχρέωση της Διοίκησης για έγκαιρη και πλήρως αιτιολογημένη απάντηση, κατά παραβίαση των αρχών της νομιμότητας και της διαφάνειας. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι στο πλαίσιο δημόσιων διαγωνισμών η Διοίκηση θα πρέπει να αναπτύξει ιδιαίτερα ταχείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου και εποπτείας. Για το λόγο αυτό **προτείνεται** η υποχρεωτική κατάρτιση πρωτοκόλλου σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας (δημοσίευση διακήρυξης, υποβολή προσφορών, αποσφράγιση, προεπιλογή κ.ο.κ.) που θα περιλαμβάνει:

α) όλες τις ενστάσεις-αιτήσεις που οι διαγωνιζόμενοι υποβάλλουν έγκαιρα σε κάθε στάδιο της διαδικασίας,

β) πλήρως εμπειριστατωμένη απάντηση της Αναθέτουσας Αρχής και

γ) αποδεικτικό αποστολής ή/και παραλαβής των απαντήσεων αυτών από τους ενδιαφερόμενους, πριν τη διενέργεια του επόμενου σταδίου της διαγωνιστικής διαδικασίας.

Το πρακτικό αυτό θα τηρείται σε δημόσιο αρχείο, ώστε να είναι δυνατή η άμεση πληροφόρηση του περιεχομένου του (αυθημερόν με τηλεομοιοτυπία) και η άσκηση ελέγχου από κάθε ενδιαφερόμενο.

Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η δυνατότητα επίκλησης οργανωτικών ή άλλων αδυναμιών και εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις άσκησης:

α) του δικαστικού ελέγχου των δημόσιων διαγωνισμών, καθώς οι πολίτες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία αυτά, ώστε να μπορέσουν να ζητήσουν έγκαιρη και αποτελεσματική δικαστική προστασία,

β) του ιεραρχικού ελέγχου και εποπτείας των Αναθετουσών Αρχών απρόσκοπτα και άμεσα από τα αρμόδια διοικητικά όργανα και

γ) του ενδιάμεσου ελέγχου της Διοίκησης που διενεργεί ο Συνήγορος του Πολίτη_σε χρόνο ικανό να προασπίσει τα δικαιώματα των διαγωνιζόμενων πολιτών.

Υπογραμμίζεται ότι η τήρηση του ως άνω πρωτοκόλλου δεν θα προσθέσει επιπλέον φόρτο εργασίας στις Αναθέτουσες Αρχές, αφού ουσιαστικά αποτελεί συγκεκριαλαίωση και πιστοποίηση της τήρησης των ήδη υφιστάμενων υποχρεώσεών τους.

9.2. Απάλειψη ορίου ηλικίας σε προκηρύξεις θέσεων ιατρών του κλάδου ΕΣΥ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δεχτεί μεγάλο αριθμό αναφορών, σχετικά με την πρόβλεψη ορίων ηλικίας, συγκεκριμένα του 45^{ου} έτους, για την υποβολή υποψηφιότητας σε προκηρύξεις θέσεων ιατρών του κλάδου ΕΣΥ, με συνέπεια τη μη εξέταση των φακέλων υποψηφίων που έχουν υπερβεί το 45ο έτος της ηλικίας τους κατά τον χρόνο λήξης της προθεσμίας για την υποβολή των δικαιολογητικών.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει απευθυνθεί στην ηγεσία του Υπουργείου Υγείας, επισημαίνοντας ότι η πρόβλεψη ορίων ηλικίας προσκρούει στο άρθρο 26 του Ν. 3304/2005, με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε την αναμόρφωση του σχετικού νομικού πλαισίου, σύμφωνα με τις επιταγές της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση και την εργασία, ωστόσο τα όρια ηλικίας προκειμένου για τη συμμετοχή σε προκηρύξεις θέσεων ιατρών ΕΣΥ εξακολουθούν να ισχύουν, αν και η αρμόδια Διεύθυνση Προσωπικού του Υπουργείου έχει εισηγηθεί την κατάργησή τους..

9.3. Διαφάνεια και πρόβλεψη κριτηρίων για προσλήψεις ιατρών στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων καθώς και για τη διάθεσή τους σε Μονάδες του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΥΥγείας-ΚΕΕΛΠΝΟ)

Το ΚΕΕΛΠΝΟ από την ιδρυτική του διάταξη λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, εποπτευόμενο από τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΥΚΑ). Το διοικητικό συμβούλιο του ΚΕΕΛΠΝΟ συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η επιλογή του Ιατρικού και Νοσηλευτικού Προσωπικού του ΚΕΕΛΠΝΟ εξαιρείται από το σύστημα προσλήψεων του Ν.2190/1994. Περαιτέρω, το ΚΕΕΛΠΝΟ επιχορηγείται από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΥΚΑ, από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, ενώ δύναται να έχει και λοιπά έσοδα από δωρεές και από διαχείριση κονδυλίων ερευνητικών, αναπτυξιακών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που αποσκοπούν στην προαγωγή της δημόσιας υγείας. Το ιατρικό και λοιπό προσωπικό του ΚΕΕΛΠΝΟ μπορεί να διατίθεται σε φορείς του ευρύτερου δημοσίου τομέα, κατόπιν υπογραφής προγραμματικής σύμβασης μεταξύ του ΚΕΕΛΠΝΟ και του αντίστοιχου φορέα, στην οποία ρυθμίζονται οι όροι της συνεργασίας, ο σκοπός της, ο αριθμός των εργαζομένων που διατίθενται, τα καθήκοντα και οι όροι απασχόλησής τους και κάθε σχετική λεπτομέρεια. Η πλήρωση των θέσεων προσωπικού γίνεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΚΕΕΛΠΝΟ, μετά την έγκριση αρμοδίου οργάνου, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

Με βάση το ανωτέρω θεσμικό πλαίσιο ιδρύεται μια ιδιαίτερη διαδικασία, που επιτρέπει την επιλογή και την τοποθέτηση ιατρών για την πλήρωση των εκτάκτων αναγκών σε μονάδες των Νοσοκομείων ΕΣΥ, εκτός των κείμενων διατάξεων για την πρόσληψη ιατρών ΕΣΥ.

Επίσης, σύμφωνα με σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (129/2010) η αμφισβήτηση του κύρους πράξεων που εκδίδονται από όργανα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου στο πλαίσιο της διαδικασίας που προηγείται της συνάψεως σύμβασης μεταξύ του νομικού προσώπου και τρίτου δεν γεννούν διοικητικές διαφορές που να υπάγονται στην ακυρωτική δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας .

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η διαδικασία για την επιλογή και τοποθέτηση ιατρών, μέσω διάθεσης από το ΚΕΕΛΠΝΟ, δεν φαίνεται να εμπίπτει στην υποχρέωση εφαρμογής μιας σειράς διατάξεων, που αποσκοπούν στη διαφάνεια των κριτηρίων επιλογής και στην ισότητα των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό υποψηφίων. Ο Συνήγορος **προτείνει** να υιοθετηθούν διατάξεις αντίστοιχες του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, που επιβάλλουν την υποχρέωση χορήγησης διοικητικών εγγράφων, την υποχρέωση απάντησης σε ενστάσεις καθώς και την υποχρέωση αμεροληψίας στη δράση των διοικητικών οργάνων, που συνήθως υλοποιείται με τη δημοσιότητα των κριτηρίων επιλογής και του πίνακα τελικής κατάταξης των υποψηφίων.

9.4. Συνεργασία των συναρμόδιων φορέων προκειμένου να περιοριστούν τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία της ακούσιας νοσηλείας ψυχικά ασθενών

Ο Συνήγορος του Πολίτη εκπόνησε Ειδική Έκθεση (Μάιος 2007) με θέμα *Ακούσια νοσηλεία ψυχικά ασθενών*. Σκοπός της έκθεσης ήταν η διερεύνηση των προβλημάτων, που ανακύπτουν ως προς την αναγνώριση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ψυχικά ασθενών. Οι προτάσεις που είχαν διατυπωθεί στην Έκθεση παραμένουν επίκαιρες, όπως καταδεικνύει ικανός αριθμός αναφορών σχετικά με την ακούσια νοσηλεία ψυχικά ασθενών στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία και στις Ψυχιατρικές Κλινικές των Γενικών Νοσοκομείων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να θεσμοθετηθεί η τακτική συνεργασία και ο συντονισμός των αρμοδίων υπηρεσιών των Υπουργείων Υγείας και Δικαιοσύνης. Μόνο με τη συνεργασία των συναρμόδιων φορέων είναι εφικτό να αντιμετωπιστούν τα σύνθετα ζητήματα, που αναφύονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2071/92. Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί αναγκαία την εκ νέου διεξαγωγή συναντήσεων εργασίας για την ακούσια νοσηλεία, που είχαν διενεργηθεί με πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στις οποίες κλήθηκαν να συμμετάσχουν εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς, μεταξύ των οποίων και ο Συνήγορος του Πολίτη. Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** η συνεργασία να επεκταθεί -πέραν του επιτελικού επιπέδου- και σε επίπεδο νοσοκομείων, εισαγγελικών και λοιπών δικαστικών αρχών, με τη θεσμοθέτηση της αλληλοενημέρωσης των εμπλεκόμενων οργάνων και λειτουργών. Επισημαίνεται ότι προβλέπεται σχετικά η καθιέρωση ειδικών τμημάτων στα δικαστήρια ή ειδικού εισαγγελέα (αντίστοιχου του εισαγγελέα ανηλίκων), ώστε να εκδικάζονται ταχύτατα οι υποθέσεις αυτές.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** επίσης τη συνεχή ενημέρωση και επιμόρφωση των ψυχιάτρων για την ανάγκη πληρότητας στην αιτιολογία των ιατρικών γνωματεύσεων και βελτίωση των εντύπων με προτυπωμένες αναλυτικές οδηγίες και παραδείγματα.

9.5. Πρόσβαση συγγενών στο ιατρικό αρχείο τεθνεώτος ασθενούς (ΥΥγείας - ΓΝΑ)

Με αφορμή αναφορά πολίτη, ο Συνήγορος διέγνωσε προβλήματα κατά την εφαρμογή της διάταξης της παρ. 8 του άρθρου 14 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (ΚΙΔ), κατά την οποία:

«Ο ασθενής έχει δικαίωμα πρόσβασης στα ιατρικά αρχεία, καθώς και λήψης αντιγράφων του φακέλου του. Το δικαίωμα αυτό, μετά το θάνατό του, ασκούν οι κληρονόμοι του, εφόσον είναι συγγενείς μέχρι τετάρτου βαθμού».

Στη συγκεκριμένη υπόθεση, ο υιός θανόντος ασθενή ζήτησε από το Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας (ΓΝΑ) 251 τη χορήγηση αντιγράφων του ιατρικού φακέλου του πατέρα του. Από το Νοσοκομείο του ζητήθηκε να προσκομίσει α) Ληξιαρχική Πράξη θανάτου, β) Πιστοποιητικό Εγγύτερων Συγγενών και γ) Κληρονομητήριο. Πρόβλημα ανέκυψε ως προς το τρίτο έγγραφο, καθώς για την έκδοση κληρονομητηρίου πρέπει να εκδοθεί σε αρκετές περιπτώσεις αναγνωριστική, της εγκυρότητας ή ακυρότητας της διαθήκης, δικαστική απόφαση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι διάδικοι χρειάστηκαν αντίγραφα του ιατρικού φακέλου, για να αποδείξουν την έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας του κληρονομούμενου και με αυτό τον τρόπο να επιτύχουν ακύρωση της διαθήκης και αναγνώρισή τους ως εξ αδιαθέτου κληρονόμων. Η πρόσβαση, κατά συνέπεια, στον ιατρικό φάκελο του κληρονομούμενου αποτελούσε προϋπόθεση για την έκδοση κληρονομητηρίου. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, είναι παράλογο να απαιτείται κληρονομητήριο για την πρόσβαση στον φάκελο του θανόντος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε στο Υπουργείο Υγείας την τροποποίηση της παρ. 8 του άρθρου 14 του Κώδικα. Στην πρόταση αυτή, η οποία δεν έγινε δεκτή, τονίστηκε ότι η παρ. 8 του άρθρου 14 εισάγει εξαίρεση από το ιατρικό απόρρητο, που τίθεται ως κανόνας στο άρθρο 13 και για το λόγο αυτό η πρόσβαση σε ιατρικό φάκελο εξαρτάται α) από το χαρακτηρισμό ορισμένων προσώπων ως κληρονόμων και β) από τον βαθμό συγγένειας με τον κληρονομούμενο. Ωστόσο, η κτήση του δικαιώματος πρόσβασης των συγγενών από τον χαρακτηρισμό τους ως κληρονόμων θεωρείται λανθασμένη, διότι σε ορισμένες περιπτώσεις συγγενικό πρόσωπο έχει αποκληρωθεί κατά τα άρθρα 1839-1845 και 1860-1864 ΑΚ. Στις περιπτώσεις αυτές υφίσταται έννομο συμφέρον (κατά το άρθρο 5 Σ) συγγενούς προσώπου, μη κληρονόμου, να πληροφορηθεί τις κληρονομικές σχέσεις που τυχόν είχε ο αποβιώσας.

Προτείνεται συνεπώς η τροποποίηση της παρ.8 του άρθρου 14 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας ως εξής:

«Ο ασθενής έχει δικαίωμα πρόσβασης στα ιατρικά αρχεία, καθώς και λήψης αντιγράφων του φακέλου του. Το δικαίωμα αυτό, μετά το θάνατό του, ασκούν οι συγγενείς του μέχρι τετάρτου βαθμού».

Σε κάθε περίπτωση, ενόψει του ότι κάθε δημόσιο νοσοκομείο ζητά διαφορετικά έγγραφα, προκειμένου να επιτρέψει την πρόσβαση συγγενών στο ιατρικό αρχείο τεθνεώτος ασθενούς, κρίνεται απαραίτητη η έκδοση σχετικής εγκυκλίου με την οποία να αποσαφηνίζεται η ανωτέρω διάταξη και να προσδιορίζονται με ενιαίο τρόπο τα νομιμοποιητικά έγγραφα (δικαιολογητικά) που πρέπει να προσκομίζουν οι συγγενείς ώστε να έχουν πρόσβαση στο ιατρικό αρχείο.

9.6. Προσθήκη στον ΚΙΔ ότι υπερισχύουν ειδικές διατάξεις ως προς την αποδοχή ιατρικών πιστοποιητικών κρατικών νοσοκομείων από τα ασφαλιστικά ταμεία

Με αφορμή αναφορές σχετικά με την άρνηση των ασφαλιστικών οργανισμών να αποδεχθούν ιατρικά πιστοποιητικά και ιατρικές γνωματεύσεις μη κρατικών νοσοκομείων, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε πρόβλημα κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 1 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, κατά την οποία:

«Τα ιατρικά πιστοποιητικά και οι ιατρικές γνωματεύσεις, καθώς και οι ιατρικές συνταγές που εκδίδονται κατά τους νόμιμους τύπους, έχουν το ίδιο κύρος και την ίδια νομική ισχύ ως προς τις νόμιμες χρήσεις και ενώπιον όλων των αρχών και υπηρεσιών, ανεξάρτητα από το αν εκδίδονται από ιατρούς που υπηρετούν σε ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ ή ιδιώτες ιατρούς. Σε κάθε περίπτωση, τα εκδιδόμενα πιστοποιητικά και οι εκδιδόμενες γνωματεύσεις αφορούν αποκλειστικά στο γνωστικό αντικείμενο της ειδικότητας κάθε ιατρού.»

Οι Κανονισμοί των Ασφαλιστικών Ταμείων, οι οποίοι συνήθως αποδέχονται μόνο ιατρικά πιστοποιητικά Κρατικών Νοσοκομείων, αποβλέπουν στην προστασία των εννόμων αγαθών της δημόσιας υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας, που είναι έννομα αγαθά υπέρτερης σημασίας από το προστατευόμενο με το γ' εδάφιο της παρ. 1 άρθρου 5 έννομο αγαθό της (επαγγελματικής) ισότητας, της εξίσωσης δηλ. των επαγγελματικών δικαιωμάτων ιδιωτών και κρατικών ιατρών.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αποσαφηνιστεί ποια διάταξη υπερισχύει. Ο Συνήγορος **προτείνει** ότι ο καλύτερος τρόπος άρσης των σχετικών αντινομιών είναι η, μέσω νομοθετικής ρύθμισης, προσθήκη της φράσης: *«τυχόν ειδικότερες διατάξεις υπερισχύουν»*, με τη μορφή εδαφίου δ' στο τέλος της παρ.1 άρθρου 5 ΚΙΔ.

9.7. Έλεγχος νομιμότητας επί τροποποιήσεων καταστατικού ιδρυμάτων εποπτευομένων από το Υπουργείο Υγείας

Ίδρυμα εποπτευόμενο λόγω αντικειμένου και από το Υπουργείο Υγείας εκτός από το Υπουργείο Οικονομικών, επιζήτησε την τροποποίηση του καταστατικού του, σχετικά με τη συγκρότηση του διοικητικού του συμβουλίου. Η αρμόδια Διεύθυνση του ΥΥΚΑ εξέδωσε σχέδιο προεδρικού διατάγματος, που κοινοποιήθηκε στον Συνήγορο. Παρά όμως την πάροδο μακρού χρονικού διαστήματος και την κοινοποίηση εξωδίκων εντόνων διαμαρτυριών από το Ίδρυμα προς τους πρώην Υπουργούς Υγείας ουδεμία απάντηση δόθηκε. Το Υπουργείο προέβαλε ως λόγο καθυστέρησης υπογραφής του σχετικού προεδρικού διατάγματος τον έλεγχο σκοπιμότητας της τροποποίησης του καταστατικού, την οποία επιδιώκει η Διοίκηση του Ιδρύματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε προς το Υπουργείο ότι βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας (άρθρο 109 του Συντάγματος και αρθ. 108 – 126 του Αστικού Κώδικα, ειδικώς το κοινωφελές ίδρυμα αρθ. 95 επ. του Ν. 2039/1939, ΦΕΚ Α' 455 καθώς και τις διατάξεις του Ν. 455/1976, ΦΕΚ Α' 277), η εποπτεία και ο έλεγχος της πολιτείας περιορίζονται μόνο σε έλεγχο νομιμότητας και δεν μετατρέπονται σε «ουσιαστικό» έλεγχο, δηλαδή σε έλεγχο σκοπιμότητας των πράξεων του ιδρύματος

Ειδικότερα το άρθρο 2 του ΑΝ. 2039/1939 ορίζει στην παρ.1, ότι η πιστή και επακριβής τέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών, με την οποία διατίθενται περιουσιακά στοιχεία με κληρονομία, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του κράτους ή χάριν κοινωφελών σκοπών, αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Η παρ. 2 ορίζει ότι διατάξεις αυτού του νόμου ισχύουν επικουρικώς, εφόσον τα προβλεπόμενα από αυτές θέματα δεν ρυθμίζονται, ολικά ή μερικά από τη συστατική πράξη, εκτός από τις διατάξεις δημοσίας τάξεως, οι οποίες σε κάθε περίπτωση υπερισχύουν τυχόν αντίθετων διατάξεων. Κατά συνέπεια ο ΑΝ. 2039/1939 προβλέπει εποπτεία του Δημοσίου επί των κοινωφελών ιδρυμάτων, η οποία περιορίζεται σε έλεγχο νομιμότητας.

Ο Συνήγορος του Πολίτη **επισημαίνει** προς το Υπουργείο Υγείας ότι ως προς την έκδοση των σχετικών Προεδρικών Διαταγμάτων η κρατική εποπτεία επί των ιδρυμάτων περιορίζεται στον κατά νόμον έλεγχο νομιμότητας.

10. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων **Δικαιωμάτων**

10.1. Λειτουργία οικογενειακών δικαστηρίων

Ο Συνήγορος του Πολίτη **επισημαίνει** εκ νέου την ανάγκη της υλοποίησης της πρόβλεψης του Ν. 2447/1996 για τη συγκρότηση και λειτουργία τμημάτων *οικογενειακών δικαστηρίων*, με δικαστές ειδικευμένους στην εξέταση των θεμάτων αυτών και με ταχύτερες διαδικασίες που να ανταποκρίνονται στην ανάγκη άμεσης διευθέτησης των οικογενειακών διαφορών. Η πλαισίωσή τους από τις κοινωνικές υπηρεσίες, όπως προβλέπεται στο νόμο, θα συνδράμει αποφασιστικά στον βέλτιστο χειρισμό των υποθέσεων που αφορούν παιδιά.

10.2. Τροποποίηση διατάξεων του Αστικού Κώδικα ως προς την διαδικασία αναγνώρισης τέκνου γεννημένου εκτός γάμου, προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα αναγνώρισης στα ληξιαρχεία χωρίς συμβολαιογραφική πράξη (συναρμοδιότητα με το Υπουργείο Εσωτερικών)

Το άρθρο 1476 ΑΚ προβλέπει ότι η αναγνώριση τέκνου γεννημένου χωρίς γάμο των γονέων του περιβάλλεται τον τύπο του *συμβολαιογραφικού εγγράφου ή της διαθήκης*. Σήμερα, που οι κοινωνικές συνθήκες έχουν μεταβληθεί σημαντικά και αυξάνεται διαρκώς το ποσοστό των παιδιών που γεννιούνται χωρίς γάμο των γονέων τους, **προτείνεται** να τροποποιηθεί το άρθρο αυτό, ώστε να αρκεί η κοινή δήλωση των γονέων προς το Ληξιαρχείο.

10.3. Ειδική διαδικασία σε περιπτώσεις προσβολής της πατρότητας με τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

Στις περιπτώσεις προσβολής της πατρότητας, ακόμη και όταν όλα τα μέρη -ο φερόμενος ως πατέρας σύζυγος της μητέρας, η μητέρα και ο φυσικός πατέρας- συνομολογούν την πατρότητα του τελευταίου, οι ισχύουσες δικονομικές ρυθμίσεις (συνδυασμένη εφαρμογή των άρθρων 614 και 600 ΚΠολΔ) επιβάλλουν την ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων, συμπεριλαμβανομένης της ομολογίας, με συνέπεια η εκδίκασή τους να χρονίζει (αφού εκδίδονται προδικαστικές αποφάσεις που διατάσσουν αποδείξεις, ακολουθεί μετ' απόδειξη συζήτηση κλπ).

Ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να εισαχθεί ειδική διαδικασία για την περίπτωση αυτή, παρόμοια με την ισχύουσα για το συναινετικό διαζύγιο, εφόσον προσκομίζονται αποτελέσματα εξέτασης DNA (προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μεταγενέστερης προσβολής της πατρότητας του ισχυριζόμενου ότι είναι ο βιολογικός πατέρας και επομένως βλάβης του συμφέροντος του τέκνου).

10.4. Αυτεπάγγελτη καταχώριση άρσης υποδικίας ή περιοριστικών μέτρων

Προκειμένου να καθίσταται δυνατή η αναζήτηση καταζητούμενων, υποδίκων ή ερήμην καταδικασθέντων, οι δικαστικές αρχές καταχωρίζουν αυτεπαγγέλτως στο οικείο ηλεκτρονικό αρχείο της ΕΛΑΣ κάθε σχετική απόφαση ή πράξη τους. Ωστόσο, δεν πράττουν το ίδιο για τις αποφάσεις ή πράξεις με τις οποίες *αίρεται* η αντίστοιχη

εκκρεμότητα (παύση δίωξης, απαλλαγή κ.ο.κ.). Έτσι, μετακυλίεται στους πολίτες (εν αγνοία τους) η υποχρέωση να κοινοποιήσουν τη σχετική απόφαση ή πράξη στην ΕΛΑΣ, με αποτέλεσμα τη συχνή πραγματοποίηση συλλήψεων και κρατήσεων χωρίς νόμιμη αιτία. Η κατάσταση αυτή πλήττει την αυτονόητη αρχή του κράτους δικαίου, ότι η διοίκηση (και όχι ο πολίτης) φέρει το βάρος της αποδείξεως για τη συνδρομή στοιχείων που θεμελιώνουν περιορισμό ατομικού δικαιώματος. Ο Συνήγορος **προτείνει** να θεσπισθεί, με υπουργική απόφαση, διαδικασία αυτεπάγγελτης καταχώρισης, στο οικείο ηλεκτρονικό αρχείο, των δικαστικών αποφάσεων ή πράξεων με τις οποίες αίρεται καταδίκη, καταζήτηση ή υποδικία.

10.5. Άρση απορρήτου πειθαρχικής διαδικασίας Δικηγορικών Συλλόγων για τον καταγγέλλοντα

Σε αιτήσεις για χορήγηση στοιχείων από πειθαρχικούς φακέλους, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι αρνούνται επικαλούμενοι το άρθρο 241 παρ. 4 του Κώδικα Δικηγόρων (ΝΔ 3026/54), το οποίο ορίζει ότι *«περί της συνεδριάσεως τηρούνται πρακτικά, ... άτινα παραμένουσι μυστικά»*. Ωστόσο, κατά τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία της διάταξης αυτής, ο ισχυρισμός περί μυστικότητας δεν είναι δυνατό να αντιτάσσεται στον ίδιο τον πολίτη ο οποίος είχε προβεί στην καταγγελία σε βάρος του δικηγόρου. Ο Συνήγορος **προτείνει** την αναμόρφωση της διάταξης αυτής, ώστε να προβλεφθεί ρητά ότι όποιος υποβάλλει καταγγελία σε βάρος δικηγόρου δικαιούται πλήρη πρόσβαση στον σχετικό πειθαρχικό φάκελο.

11. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

11.1. Νομοθετική ρύθμιση για την εξυπηρέτηση πολιτών που αδυνατούν να προσέλθουν αυτοπροσώπως για υποβολή αίτησης και δικαιολογητικών για έκδοση δελτίου ταυτότητας (ΥΠΕΣ – ΕΛΑΣ)

Το κανονιστικό πλαίσιο για την έκδοση αστυνομικού δελτίου ταυτότητας επιβάλλει την αυτοπρόσωπη υποβολή των σχετικών δικαιολογητικών, χωρίς ωστόσο να προβλέπει την περίπτωση που υφίσταται αδυναμία αυτοπρόσωπης κατάθεσης (άρθρ. 2 της ΥΑ 3021/19/53, ΦΕΚ Β' 1440/18.10.05).

Είναι χαρακτηριστική η αναφορά προς τον Συνήγορο του Πολίτη για άρνηση του αξιωματικού υπηρεσίας να στείλει αστυνομικό όργανο στο σπίτι για να παραλάβει αίτηση για έκδοση δελτίου ταυτότητας από κατάκοιτο πολίτη. Τελικώς, ο ασθενής απεβίωσε χωρίς να υποβάλει αίτηση για έκδοση δελτίου ταυτότητας.

Απλή εγκύκλιος (εγκύκλιος της Διεύθυνσης Οργάνωσης Νομοθεσίας, με αριθ. πρωτ. 7011/10/71κ/30.11.2005), αναφέρεται γενικά σε περιπτώσεις «που ο πολίτης είναι αδύνατον να μετακινηθεί και να προσέλθει στο κατάστημα της Αστυνομικής Υπηρεσίας (άτομα με αναπηρίες, ασθενείς)»: «τότε το αρμόδιο όργανο επιβάλλεται να μεταβαίνει στην κατοικία του ενδιαφερόμενου προκειμένου να βεβαιώσει το γνήσιο της υπογραφής αυτού».

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει **προτείνει** να ρυθμιστεί νομοθετικά το ζήτημα της μετάβασης αστυνομικού οργάνου στην οικία ατόμων που έχουν εξακριβωμένη αδυναμία για αυτοπρόσωπη υποβολή αίτησης για έκδοση δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου, έτσι ώστε να αποτελεί δικαίωμα του πάσχοντος πολίτη και ρητή

υποχρέωση της αστυνομικής αρχής και να μην επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των οικείων αστυνομικών οργάνων.

12. Υφυπουργός στον Πρωθυπουργό

Γενική Γραμματεία Μέσων Ενημέρωσης- Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης κι Επικοινωνίας

12.1. Θέσπιση όρων για την πρόσβαση και χρήση των υπηρεσιών των internet-cafes από ανηλίκους, όπως έγκριση γονέων για ανηλίκους κάτω των 14 ετών, χρονοχρέωση και χρονικοί περιορισμοί, εκστρατεία ενημέρωσης (συναρμοδιότητα με τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Παιδείας)

Ο Ν. 4002/2011 θέσπισε ειδική διαδικασία ελέγχου τήρησης της νομοθεσίας στα καταστήματα ίντερνετ καφέ και καθιέρωσε κριτήρια και διαδικασία πιστοποίησης καταστημάτων «φιλικών στα παιδιά», με κατάλληλο πλαίσιο και περιβάλλον χρήσης για ανηλίκους.

Ωστόσο, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε **προτείνει** ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προστασία των ανηλίκων, ως εξής: α) υποχρεωτική έγγραφη έγκριση των γονέων/κηδεμόνων των ανηλίκων κάτω των 14 χρόνων για την πρόσβαση στα ίντερνετ καφέ και τη χρήση των υπηρεσιών τους, β) απαγόρευση της πρόσβασης σε αυτά ανηλίκων κάτω των 16 χρόνων κατά τις μεταμεσονύκτιες ώρες, γ) καθιέρωση συστήματος χρονοχρέωσης για ανηλίκους, με μέγιστο χρόνο χρήσης υπηρεσιών την ημέρα (ανά 24ωρο) και δ) διενέργεια εκστρατειών ενημέρωσης σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, μεταξύ άλλων και με τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά μηνύματα, για την εφαρμογή όλων των μέτρων που τελικά θα ληφθούν σε τοπικό και πανελλαδικό επίπεδο.

12.2. Κατάρτιση Κώδικα Δεοντολογίας Ψυχαγωγικών Εκπομπών (συναρμοδιότητα με το ΕΣΡ)

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει **προτείνει** τη θέσπιση με Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) του Κώδικα Δεοντολογίας Ψυχαγωγικών Εκπομπών, όπως ρητά προβλεπόταν από τον Ν. 2328/1995, προκειμένου να προστατεύονται οι ανήλικοι θεατές και κυρίως οι ανήλικοι συμμετέχοντες στις εκπομπές αυτές. Στο νέο ΠΔ 109/2010 περί ραδιοτηλεόρασης περιελήφθη νέα διάταξη (άρθρ. 26 παρ. 3) περί συμμετοχής ανηλίκων, αλλά η κατάρτιση του Κώδικα Δεοντολογίας δεν έχει προχωρήσει, παρά τη διαβούλευση που είχε ξεκινήσει το 2008 ο Υπουργός Επικρατείας κατόπιν πρωτοβουλίας του Συνηγόρου.

ΑΝΤΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΟΣ

Στην ειδική αυτή έκθεση συγκεντρώθηκαν ογδόντα (80) προτάσεις χαμηλού δημοσιονομικού κόστους προς 12 Υπουργεία.

Πολλές (25) από τις προτάσεις αυτές αφορούν απλώς διοικητική πρακτική, συχνά με τη μορφή εγκυκλίων οδηγιών (βλ. 6.9 και 7.2., αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων περί επικινδύνων οικοδομών και αρμοδιοτήτων μεταξύ αρχαιολογικών και πολεοδομικών υπηρεσιών, αντίστοιχα, 10.4, αυτεπάγγελτη καταχώριση στα αστυνομικά μητρώα όχι μόνον της καταδίκης ή υποδικίας αλλά και της άρσης τους, 2.7, πρόσβαση στα στοιχεία της κοινής φορολογικής δήλωσης των συζύγων ανεξαρτήτως διάστασης κ.α.).

Οι περισσότερες προτάσεις (42) άλλες απαιτούν τροποποίηση νόμου ή άλλη κανονιστική ρύθμιση, χωρίς ωστόσο επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού (2.3, άρση φορολογικού απορρήτου σε περίπτωση αγωγών διατροφής, 11.1, εξυπηρέτηση πολιτών που αδυνατούν να υποβάλουν αυτοπροσώπως αίτηση Α.Δ.Τ., 10.2, δυνατότητα αναγνώρισης τέκνου γεννημένου εκτός γάμου με δήλωση στο ληξιαρχείο κ.α.).

Ομοίως χαμηλού κόστους είναι και οι οργανωτικής φύσεως αλλαγές, συνολικά 13 προτάσεις, που εισφέρουν κριτήρια (βλ.1.1, κριτήρια αναδιοργάνωση προξενείων) ή αφορούν απλώς εσωτερικές διευθετήσεις των υπηρεσιών αλλά με ουσιαστικό αποτέλεσμα για την εξυπηρέτηση των πολιτών (βλ. 2.10, διαφοροποίηση στην πρωτοκόλληση των αιτήσεων διαδοχικής ασφάλισης κ.α.).

Τα συστημικά προβλήματα της δημόσιας διοίκησης (έλλειψη κριτηρίων διαδικασίας και διαφάνειας, έλλειψη στοιχειώδους αιτιολογίας, σοβαρή καθυστέρηση που απολήγει σε στέρηση δικαιώματος, συσσώρευση ονομαστικών χρεών αντί ουσιαστικής διευκόλυνσης οφειλετών, ανεπαρκής μέριμνα για τα παιδιά ή άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες) φαίνεται να αντέχουν στο χρόνο χωρίς κατ' ανάγκην να απαιτείται μεγάλη δαπάνη για την επίλυσή τους.

Η οικονομική κρίση που διαπερνά και τις σχέσεις των πολιτών με το κράτος θα μπορούσε να αποτελέσει το εύκολο πρόσχημα για την άρνηση κάθε μεταρρύθμισης, ακόμη και μιας απλής αλλαγής διοικητικής πρακτικής. Ωστόσο, οι προτάσεις χαμηλού δημοσιονομικού κόστους που συγκεντρώθηκαν στην παρούσα έκθεση, καταδεικνύουν ότι δεν χρειάζονται πάντα χρήματα για να βελτιωθεί η παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και να τύχουν ουσιαστικής ανταπόκρισης τα εύλογα αιτήματά τους. Στη διοικητική επιστήμη θεωρείται κοινός τόπος η δύναμη της διοικητικής αδράνειας. Επίσης ότι η τροποποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών είναι πράγματι οικονομικό μέγεθος, όχι λόγω κόστους αλλά αντιθέτως γιατί απολήγει σε εξοικονόμηση δαπάνης. Η παρούσα έκθεση φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για τις διοικήσεις που θέλουν να σταθούν στο πλευρό του πολίτη βελτιώνοντας τις υπηρεσίες τους ακριβώς για να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στις συνθήκες κρίσης.